

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
SOCIĀLO ZINĀTŅU FAKULTĀTE
KOMUNIKĀCIJAS STUDIJU NODAĻA

Vecāku lomas reprezentācija žurnālā “Mans Mazais”

BAKALAURA DARBS

Autors: **Marija Magdalēna Gluščenko**

Studenta apliecības Nr.: mg17040

Darba vadītājs: Asoc. Prof. Visvaldis Valtenbergs

RĪGA 2021

ANOTĀCIJA

Darba autore: Marija Magdalēna Gluščenko

Bakalaura darba tēma: “Vecāku lomas reprezentācija žurnālā “Mans Mazais””

Studiju programma: Latvijas Universitātes bakalaura studiju programma “Komunikāciju zinātnes” apakšmodulis “Žurnālistika”

Darba zinātniskais vadītājs: Asoc. Prof. Visvaldis Valtenbergs

Bakalaura darbā tiek pētīts/ analizēts: žurnāla “Mans Mazais” vecāku lomas, audzināšanas stilu un piedāvāto tēmu klāsta analīze un auditorijas interešu un viedokļa izpēte

Bakalaura darba mērķis ir, pamatojoties uz žurnāla “Mans Mazais” satura analīzi, izprast tēmu klāstu un noteiktu žurnāla veidotāju un redaktoru nostāju, kā arī, kādas ir atšķirības starp 2008. gada izdevumiem un 2017. gada līdz 2018. gada izdevumiem. Vienlaikus uzzināt arī sabiedrības viedokli, kā arī izvirzīt ieteikumus žurnāla attīstībai.

Darbs sastāv no: *piecām* savstarpēji saistītām nodaļām, kuras sīkāk tiek iedalītas apakšnodaļās. Nodaļās tiek pētīts sekojošais :

Pirmajā nodaļā tiek skatīts reprezentācijas jēdziena kopumā.

Otrajā nodaļā tiek skatīti vecāku audzināšanas stili un to sekas kontekstā ar bērna turpmāko dzīvi.

Trešajā nodaļā tiek skatītas ģimenes laika griezumā, kādas tās bija agrāk un kādas ir mūsdienās, to vērtības un tradīcijas.

Ceturtajā nodaļā tiek izskatīta un pamatota pētniecības noteiktu metožu izmantošana.

Piektajā nodaļā tiek pētīts žurnāla “Mans Mazais” tēmu klāsts un reprezentācijas iespējas, kā arī auditorijas skatījums un viedoklis.

Rezultātā: tiek noteiktas galvenās problēmas un izstrādātas iespējamās tēmas, kuru publicēšana varētu raisīt sabiedrības interesi un veicināt žurnāla “Mans Mazais” popularitāti sabiedrībā

Darba apjoms: 50 lappuses (neskaitot pielikumus). Darbā nav iekļautas tabulas vai diagrammas, ir iekļauti 2 pielikumi. Pētījuma veikšanai izmantoti 40 žurnālu izdevumi (2008. gada, 2017. gada un 2018. gada) un 8 diskusijas dalībnieki.

Darbā izmantoti: reprezentācijas teorijas akadēmiskā literatūra, teorijas pētnieku, psihologu viedoklis, psiholoģijas akadēmiskā literatūra, informācija no interneta resursiem un žurnāla “Mans Mazais” izdevumi un to publikācijas interneta vidē.

Atslēgvārdi: reprezentācija, permisīvais un autoritatīvais audzināšanas stils, fokusa grupa un kontentanalīze, dzimumu lomu dalījums

ANNOTATION

Author of Bachelor Thesis: Marija Magdalēna Gluščenko

Bachelor Thesis topic: Representation of parental role in journal "Mans Mazais"

Scientific advisor of Bachelor Thesis : Asoc. prof. Visvaldis Valtenbergs

The subject of the Bachelor Thesis: Analysis of the role of parents of the magazine "Mans Mazais", the style of upbringing and the range of offered topics and research of the audience's interests and opinion

The objective of the Bachelor's Thesis: The aim of the bachelor's thesis is to understand the range of topics and the position of certain magazine creators and editors based on the content analysis of the magazine "Mans Mazais" and what are the differences between the 2008 editions and the 2017 - 2018 editions. To find out the public opinion, as well as to make recommendations for the development of the magazine.

The Bachelor Thesis consists: five interrelated chapters, which are further subdivided into subsections. The following is studied in the chapters:

The first chapter looks at the term representation in general.

The second chapter looks at parenting styles and their implications for a child's future life.

The third chapter looks at families in terms of time, what they used to be and what they are today, their values and traditions.

The fourth chapter examines and justifies the use of certain research methods.

In the fifth chapter, the range of topics and representation possibilities of the magazine "Mans Mazais" is studied, as well as the audience's view and opinion.

As a result The main problems are identified and possible topics are developed, the publication of which could arouse public interest and promote the popularity of the magazine "Mans Mazais".

Total amount of Bachelor Thesis: 50 pages (excluding annexes). The work does not include tables or diagrams, 2 appendices are included. 40 journals (year of 2008, 2017 and 2018) and 8 discussion participants were used for the research.

Sources of research are academic literature on the theory of representation, researchers of theory, opinion of psychologists, academic literature on psychology, information from Internet resources and publications of the magazine "Mans Mazais" and their publications on the Internet.

Keywords: representation, permissive and authoritarian upbringing style, focus group and content analysis, gender division

SATURS

Ievads	5
1. Re prezentācija	8
1.1 Stereotipi	12
2. Vecāku audzināšanas modeļi	15
2.1 Autoratīvais audzināšanas stils	16
2.2 Permisīvais audzināšanas stils.....	18
2.3 Audzināšanas metodes starp vecākiem	19
3. Ģimene tagad un iepriekš.....	21
3.1 Sieviešu lomas.....	23
3.2 Vīriešu lomas.....	24
4. Metodoloģiskā daļa.....	26
4.1 Kontentanalīzes metode pētniecībā	27
4.2 Fokusa grupas analīze pētniecībā.....	29
5. Empīriskā daļa.....	32
5.1 Žurnāls "Mans Mazais"	33
5.2 Kontentanalīzes rezultāti	34
5.2.1 Vizuālā materiāla vēstījums.....	37
5.2.2 Audzināšanas stilu atspoguļojums.....	38
5.2.3 Vecāku lomas reprezentācija.....	38
5.3 Fokusa grupas rezultāti	39
5.3.1 Apskatītie jautājumi	40
5.3.2 Fokusa grupas grūtības.....	42
6. Secinājumi un priekšlikumi	44
IZMANTOTIE INFORMĀCIJAS AVOTI.....	49
<i>Pielikums nr. 1</i>	52
<i>Pielikums nr. 2</i>	53

IEVADS

Mediji, kas agrāk tika uzskatīti par ceturto varu sabiedrībā, nu zaudē savu ietekmi, taču tas nemaina aktualitāti savā ietekmē. Noteikta sabiedrības daļa arī mūsdienās patērē drukātos medijus, ņem vērā tur izlasīto un pielieto ikdienā padomus un ieteikumus. Joprojām tiek pētīti dažādu mediju apsekti caur dažādām prizmām. Mediji, lai arī izsijāti, taču joprojām veicina ietekmi uz savu auditoriju, kā arī sekmē kādas domas vai idejas uzturēšanu. Tieši tādēļ medijam jābūt neatkarīgam un uzticamam, neuzpirktam, lai spētu savai auditorijai dot uzticamu informāciju, ļaut spriest pašiem un domāt – ļaut savam lasītājam būt neatkarīgam domās un pieņemt lēmumus par kuriem atbildīgs būs tikai pats lasītājs.

Katram medijam jāinformē sabiedrība ar faktiem un notikumiem, neveicinot nepatiesu ziņu izplatīšanos, taču tiem jābūt pietiekami interesantiem, lai lasītāji vēlētos tos apskatīt. Medija godīgumam seko līdzī pats medijs, protams, ja tas neapdraud citu cilvēku dzīvību un veselību. Sabiedrībā tik un tā parādās viltus ziņu veidotāji un izplatītāji, kas internetā savu peļņu iegūst no “klikšķiem”, jo lielāks “klikšķu” skaits, jo lielākus ienākumus var iegūt no reklāmu izvietotājiem viņu mājaslapās. Neatkarīgu mediju esamība mazina cilvēku paļaušanos uz viltu ziņām, kā arī liek lasītājam domāt pašam, meklēt papildus informāciju un pievērst uzmanību detaļām, tādā veidā pasargājot sevi no liekām bailēm, intrigām un negodīgu žurnālistu peļņas veicināšanas.

“Atkarībā no zinātņu nozares atšķirīga ir arī ģimenes jēdziena izpratne, ko ietekmē gan katras nozares pētījuma priekšmets, metodes, problēmas un izpētes aspekti, gan citi faktori.”¹

Līdztekus medijiem vienmēr ir bijis arī ģimenes jēdziena un būtības atspoguļojums tajos, kā arī uzskati kādai tai ir jābūt. Laika gaitā gan šīs idejas ir mainījušās un modificējušās, pielāgojoties cilvēces tā brīža stāvoklim un idejām. Medijs šo ideju var stiprināt vai tieši otrādi noniecināt, pakļaujot domas bojā eju un cilvēku domu virzīšanu citā skatījumā. Mūsdienās gan ietekme ir mazāka, taču joprojām ir, līdz ar to nevar teikt, ka tās nav vispār. Iespējams, ietekme ir uz mazāku sabiedrības daļu vai uz noteiktu sabiedrības slāni, vai noteiktu iezīmju iedalītu sabiedrības daļu.

Galvenais darba uzdevums ir izprast: kādu informāciju žurnāls izvēlas publicēt vai vispār neatspoguļot savos izdevumos, kā arī darba ietvaros izpētīt tieši vecāku reprezentācijas, vecāku audzināšanas stilu, lomu dalījumu un tēmas, kuras lasītāji gribētu ieraudzīt žurnālā “Mans Mazais”.

¹ Ābolta, L., *Ģimene, demogrāfija* <https://enciklopedija.lv/skirklis/52665-%C4%A3imene,-demogr%C4%81fij%C4%81> (skatīts 25.03.2021)

Izvēloties darba tēmu “Vecāku lomas reprezentācija žurnālā “Mans Mazais””, autore ir vēlējusies izpētīt kā medijs mūsdienās reprezentē vecākus, viņu audzināšanas modeļus, lomas, uzdevumus un pienākumus, kā arī salīdzināt, vai galvenie pieturpunkti ģimenes dzīvē laika gaitā ir mainījušies vai arī palikuši nemainīgi. Salīdzinājums tiks veikts starp 2008. gada žurnāla izdevumiem un laika posmā no 2017. gada līdz 2019. gada pirmajam izdevumam to neieskaitot. Papildus tam darba autore vēlas izpētīt- kā sabiedrība uztver žurnālos ietverto informāciju, kā arī - kas būtu jāmaina pēc žurnāla auditorijas domām. Jaunas idejas un ieteikumi spētu žurnālam “Mans Mazais” noturēt savu auditoriju un, iespējams, to pat palielināt.

Žurnāla “Mans Mazais” izdevumi plānoti tika ņemti pētniecībai pirms vispasaules karantīnas Covid – 19 pandēmijas dēļ un valstī atkārtoti noteiktajiem ārkārtējiem stāvokļiem.

Pats termins “ģimene” nav statisks, tas nestāv uz vietas, tas mainās - gan tā izpratne, gan saturs, to ietekmē sabiedrībā un pasaulē pastāvīgi notiekošās pārmaiņas.²

Pētot un analizējot žurnāla izdevumus no 2017. līdz 2019. gadam ir iespējams noteikt kā žurnāls ar savām tēmām veicina domas izplatīšanos un galvenais: kādas ir tās žurnāla “Mans Mazais” domas un idejas, ko žurnāla veidotāji un redaktori izvēlas par labu publicēšanai. Šo divu gadu izdevumus vēl salīdzinot ar 2008. gada žurnāla izdevumiem, lai izvērtētu vai doma, ideja, audzināšanas modeļi un vecāku reprezentācija ir mainījusies vai palikusi nemainīga. Tāpat ir arī svarīgi saprast vai un kā ir mainījies informācijas atspoguļošanas veids, vai, piemēram, vizuālais materiāls līdztekus tēmām un rakstiem ir mainījies vai tomēr palicis nemainīgs. Nosacīti deviņi vai desmit gadi nav tik liela laika atšķirība, taču, iespējams, kaut kas jau būs mainīts vai būs pamanāmas ievērojams pārmaiņu process, kas tikai vēl ir attīstības stadijā.

Pieņemot, ka mātes un tēva dalījums tiek atspoguļots žurnālā “Mans Mazais”, tiek izvirzīts mērķis – noskaidrot šīs lomas atkarībā no dzimuma, izprast kādu audzināšanas metodi lielākoties žurnāls uzsver savai auditorijai gan atkarībā no ģimenes lomu dalījuma, gan vispārējiem sabiedrības uzskatiem un, iespējams, arī stereotipiem, un kādus līdzekļus piedāvā metožu izzināšanai.

Izmantojot kvalitatīvās pētniecības metodes, tiks analizēts žurnāla “Mans Mazais” tēmu klāsts un saturs, lai izprastu kā žurnāla veidotāji reprezentē vecākus, viņu audzināšanas modeļus, metodes un kādas tēmas atstāj vispār nepieminētas, kā arī kādā veidā žurnāla “Mans Mazais” veidotāji un redaktori izvēlas šīs tēmas pasniegt saviem lasītājiem, tāpat arī tika pievērsta uzmanība vizuālajam materiālam – fotogrāfijām pie rakstiem, reklāmām un ģimenes atainojumiem pie intervijām.

² Āboltiņa, L., *Ģimene, demogrāfija* <https://enciklopedija.lv/skirklis/52665-%C4%A3imene.-demogr%C4%81fij%C4%81> (skatīts 25.03.2021)

Lai izprastu auditorijas viedokli un skatījumu uz žurnāla tēmām, idejām un to pasniegšanas veidiem, tika veidota fokusa grupa. Šī pētniecības metode ļāva izprast un padziļinātāk izpētīt tieši žurnāla “Mans Mazais” auditoriju un viņu sajūtas un domas. Fokusa grupas secinājumi palīdzēs arī izvirzīt secinājumus pētniecībai, kā arī izvirzīt ieteikumus žurnāla “Mans Mazais” veidotājiem un redaktoriem, kas savukārt, veicinātu žurnāla attīstību un iespējams arī auditorijas lielāku piesaisti.

Darbs tiek balstīts uz teorētisko un metodoloģisko daļu, un, balstoties uz pētniecisko metožu – kvalitatīvās pētniecības metodes - fokusa grupas, diskusijas un kvantitatīvās pētniecības metodes – kontentanalīzes, datiem tika apkopoti rezultāti un izvirzīti secinājumi un arī ieteikumi.

Par bakalaura darba pētījuma objektu tiek izvirzīts žurnāla “Mans Mazais” saturs, savukārt darba pētījuma priekšmets ir vecāku lomas reprezentācija attiecīgajā žurnāla izdevumā.

Darba pētnieciskā problēma ir tēva izdalīšana no ģimenes jēdziena un medija domu nekorekta reprezentēšana ģimenes jautājumos.

Pētījuma jautājumi ir kā tie reprezentēti vecāki žurnālā, vai un kādi bērnu audzināšanas stili žurnālā “Mans Mazais” tiek atspoguļoti, kā tas viss tiek prezentēts auditorijai un kādas tēmas auditorija vēlētos žurnālā papildus lasīt.

Mērķis ir izpētīt žurnāla piedāvātās tēmas un to atspoguļošanas veidus, kā arī auditorijas vēlmes un domas.

1. REPREZENTĀCIJAS TEORIJA

Cilvēki jau izsenis ar valodas palīdzību uztur attiecības un komunikāciju savā starpā. Tas ir ātrāks un vieglāks komunikācijas stils, kas ļauj sazināties arī, piemēram, vienam otru neredzot, atrodoties lielākā attālumā vienam no otra vai pat, piemēram, kad citu komunikācijas iespēju nav. Ar valodu cilvēki spēj izteikt emocijas, savas sajūtas, pārstāstīt redzēto un dzirdēto, kā arī piedzīvoto.³ Komunikācijas priekšnosacījums ir sabiedrības jeb komunikatoriem kopīgs zīmju jeb simbolu pielietojums.⁴ Ar simbolu palīdzību cilvēki veido interpretācijas un veido sapratni par lietām. Interpretācija katram cilvēkam ir sava, tā atšķiras detaļās, taču globāli tā ir vienāda, piemēram, ar vārdu “kaķis” visi saprot dzīvnieku ar garām ūsām, garu asti un ņaudošu, taču katrs savā iztēlē veido savu “kaķa” vizuālo tēlu, proti, kāds savā iztēlē redzēs pelēku, kāds melnu, dzīvnieku, taču vārda būtība paliek tik un tā. Interpretācija tiek veidota un balstīta uz piedzīvoto un redzēto. Cilvēks, kas “kaķi” nav saticis nekad, arī nespēs iztēloties viņu, piemēram, latviešu valodu nesaprotošiem cilvēkiem pēc šī vārda dzirdēšanas var rasties iztēlē jebkas cits, izņemot jau iepriekš minēto dzīvnieku.⁵

Spilgtāks piemērs ir ar vārdu “karsts”, bērnam, kurš nezina vārdu un ko ar to domā pieaugušie, nezina darbības sekas, tad viņam tas nav saprotams, tas ir tikai vārds kā burtu salikums. Vairākkārt atkārtojot to, bērnam veidojas atmiņa. Nepaklausot vecākiem un nepārtraucot darbību tiek piedzīvotas arī sekas, kas paliek atmiņā un nākamreiz dzirdot no vecāka “karsts” bērns to sasaistīs ar sevis piedzīvoto pieredzi, attiecīgi ar apdegumu pieskaroties karstām virsmām vai priekšmetiem.⁶

Cilvēkiem atšķirībā, piemēram, no dzīvniekiem ir šī spēja iztēloties priekšmetus, lietas, notikumus, neesot tām blakus un neesot iesaistītiem. Tas palīdz komunikācijā ar citu personu saprast viņa stāstīto, spēt to vizualizēt un iedomāties. Tādā veidā veidojot pieredzes apmaiņu, iegūstot pieredzi, pašam sasaistot stāstītos notikumus ar savu iepriekšējo pieredzi, veidot sarunu. Iztēlošanās spēja kā tāda atšķir cilvēkus no dzīvniekiem. Pat suņiem iemācītas komandas ir tikai komandas, kuras saistās ar darbību, savukārt cilvēkam ir neapzinātā domāšana, domas un iztēlošanās spējas, kas kopumā cilvēkam komunikācijas aspektā sniedz stipri plašākas iespējas.

³ Heath, L. R., Bryant, J. (2000). *Human Communication, Theory and Research*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, 91. lpp

⁴ Dimants, A., Nacionālā enciklopēdija, *Komunikācija*. <https://enciklopedija.lv/skirklis/6063-komunikacija> (skatīts 13.04.2021)

⁵ Heath, L. R., Bryant, J. (2000). *Human Communication, Theory and Research*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, 91. lpp

⁶ Turpat

Sociālā reprezentācija var būt vienota visai sabiedrībai vai var kalpot kā zināšanu kopums starp dažādām sociālajām grupām. Tās var būt gan vērtības, gan idejas un pat arī kolektīvi praktizētas izziņas formas, kas kopīgas sabiedrībā. Tās arī atvieglo komunikāciju un pasaules uztveri un arī izpratni.⁷

Pats reprezentācijas process ir sarežģīts un ikdienā tam cilvēki nepievērš uzmanību, jo liekas pašsaprotams process, kas neprasa īpašu iedziļināšanos. Ar priekšmetiem, ko mēs redzam ikdienā, ir vieglāk iegūt no sabiedrības vienādu skaidrojuma izpratni. Cilvēki salīdzinoši viegli var izskaidrot kas ir krēsls, galds, māja, taču sarežģītākas lietas kā, piemēram, Dievs, elle, Bībeles autors u.c. cilvēki skaidros dažādi, kāds pat vispār noliegs tā esamību. Šajā gadījumā cilvēkiem nav īsti uz ko balstīties, jo nav bijusi pieredze ar to.⁸ Visi ir redzējuši galdu un krēslu, pat bērns, kas ir iemācījies priekšmetu nosaukumus var paskaidrot vai parādīt kas tas ir savukārt, abstraktās lietas, kā Dievs un elle, cilvēki nevar izskaidrot vienādi. Daļa raksturotu pēc tā, ko redzējuši filmās, piemēram, ka elle ir sarkana un visa ugunīs vai, piemēram, atstāstītu kādas viņiem autoritatīvas personas stāstīto, kurš savukārt, savu variantu būtu veidojis pēc jau iepriekš minētā scenārija.

Pēc Ferdinanda de Sosīra domām, viņu var arī uzskatīt par pamatlicēju reprezentācijas pamatjēdzienam, cilvēks visu uztver pēc savas pieredzes un tikai. Ir forma, kas ir pats vārds un ir nozīme, kas tiek piešķirta no interpretācijas jeb cilvēka iztēles. Laikam ejot, vārdi un to forma var mainīties un nomainīties pilnībā, tiem var parādīties aizstājēji, taču nozīme tiks piešķirta balstoties tikai uz interpretāciju.⁹ Un, mainoties vārdam, cilvēki interpretāciju pielāgo, piešķir no jauna un pat maina pavisam. Katru gadu parādās kāds jaunvārds, kas kļūst par sabiedrības ikdienas pielietojumu, bet tas rodas kā aizstājējs jau esošam vārdam. Jaunajam nepieciešams būt īsākam, praktiskākam, precīzākam un arī savā ziņā skanīgākam.

Cārlzs Pīrss savukārt, uzskatīja, ka papildus Sosīra ideoloģijai ir vēl trešā pakāpe. Ir zīme, ir objekts un ir arī interpretācija. Viņaprāt zīme veido objektu, bet objektu cilvēks var uztvert pateicoties tikai interpretācijai un pieredzei, ko viņš ir ieguvis vai iemācījies savas dzīves laikā.

“Zīmes viņš iedalīja vēl trijās sīkākās daļās:

1) Ikoniskās zīmes (tādas, kas balstās uz fizisku līdzību, piemēram ematikoni) - tās pamatā ir zīmes un apzīmējamā objekta līdzība, piemēram, koks dabā un tā atveidojums glezniecībā.

⁷ Renģe, V. & Austers, I., (2004) Baltijas psiholoģijas žurnāls. *Social Representation of Science and Psychology: Anchoring and Personification*, 5. lpp

⁸ Hall, S., Evanss, J. & Nixon, S. (2013). *Representation. Second edition*. London: Sage Publications, 3. lpp

⁹ Hall, S., Evanss, J. & Nixon, S. (2013). *Representation. Second edition*. London: Sage Publications, 3. lpp

Jebkuram cilvēkam viegli uztverama doma neatkarīgi no tautības, rases, izglītības līmeņa un pieredzes;

2) indeksiālās zīmes (tādas, kas balstās uz asociācijām, piemēram, ceļa zīmes) – tās pamatā ir reāla saikne starp zīmi un apzīmēto objektu laikā un telpā. Ne visiem tā var būt saprotama, taču var izsecināt, ka, piemēram, ceļa zīme “stop” nozīmē apstāties, bet lielākoties tās ir saprotamas tikai zinot noteikto kontekstu, šajā gadījumā – mehānisko transportlīdzekļu ceļu satiksmes noteikumus;

3) konvencionālās zīmes jeb simboliskās zīmes (tādas, kas balstās uz savstrapējo vienošanos) – to pamatā ir brīva saikne starp zīmi un objektu, piemēram, jēdziens un tā rakstiskais atveidojums. Šajā gadījumā var pieminēt e – pasta zīmi “@” kuram citas nozīmes nav, nav arī nezinošam cilvēkam viegli izsecināms, tas ir saprotams tikai zinot ko tas nozīmē, zinot, kāda ir vienošanās savienībā. Šajā noteiktajā situācijā zīmi “@” nesapratīs tie cilvēki, kas nezina kas ir e – pasts vai kuriem ar to nav saskarsme nekad bijusi vai bijusi ļoti minimāla viņu dzīves laikā”¹⁰

Mūsdienās zīmes joprojām tiek izmantotas, ikdienā gan neakcentējot zīmju iedalīšanas principus, taču joprojām tie ir aktuāli un cilvēki jau no bērnības iepazīstas ar tām un izmanto visu savu dzīvi. Zīmju apzināšanās process notiek jau no bērna attīstības pirmajiem posmiem. Sākumā gan bērns mācās par ikoniskajām zīmēm netiešā veidā, piemēram, mācoties zīmēt vai attainot apkārt redzamos objektus, priekšmetus un personas, vēlāk jau paliekot vecākam apgūst arī indeksiālās un konvencionālās zīmes. Lietojot internetu iemācās saprast, atpazīt un pastāstīt par, piemēram, “@” zīmi un ceļu satiksmes regulējuma zīmēm.

Zīmju iedalījumus varētu pielīdzināt grafiti mākslai, jo ir grafiti mākslas darbi, kas ir viegli un uzreiz uztverami, piemēram noteiktu lietu, objektu vai personu atveidojums zīmējuma formā, un tieši tāpat arī grūtāk izprotami grafiti mākslas darbi, kas ir saprotami vai nu tikai tās grupas daļai vai tiem, kas ir par to atsevišķi interesējušies.

Michell, par kuru, kā par pētnieku, filozofu vai teorijas veidotāju, gan ir maz pieejamas informācijas, izvirzīja ideju, ka Pīrsa modelim ir vēl viena pakāpe, kas nosaka cilvēka emocionālo stāvokli, emocijas, pārdzīvojumus. Šo visbiežāk izmanto psihologi un psihoterapeiti, kas ar dažādu zīmju un objektu palīdzību spēj noteikt cilvēka emocionālo stāvokli viņam to pat nepasakot. Psihologi un psihoterapeiti izmanto dažādus testus ar krāsām un simboliem, piemēram, liekot zīmēt cilvēkam noteiktas lietas pēc kurām pēc tam var izvirzīt secinājumus par cilvēka emocionālo stāvokli vai zemapziņas emocijām.¹¹ Visbiežāk šādus

¹⁰ Gluščenko, M., M., Kurša darbs “Mātes un tēva loma žurnālā “Mans Mazais”

¹¹ Smith, K., Moriarty, S., Barbatsis, G. & Kenney, K. (2005). *Handbook of visual communication*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, 99. lpp

testus dod arī bērniem, lai izprastu kā bērns jūtas ģimenē, skolā vai bērnudārzā un kā bērns vispār sevi redz sabiedrībā kopumā. Agrā vecumā ar šādiem testiem var izprast problēmas un ar speciālistu palīdzību tās var arī labot un mainīt.

Stjuarts Hols (Hall) uzskatīja, ka reprezentācijas nozīme ir ar valodu nodot savam sarunu biedram konkrētu domu un ar valodas palīdzību piešķirt vārdiem jēgu un saturu. Valodas, zīmju un attēlu lietojumu, veidot reprezentāciju un palīdz katram reprezentēt jeb atainot lietas un notikumus citām personām.¹² Katrs pats par sevi atsevišķi tas nedarbojas un nepastāv, bet viss ir kopsakarībā viens ar otru.

Pateiktais vārds vai teikums pats par sevi neizsaka un nenozīmē neko, vārdu savienojums “kaķis ņaud”, skaidrs, ka vārds “kaķis” nevar ņaudēt, to dara dzīvnieks, bet ar šo vārdu “kaķis” tiek apzīmēts dzīvnieks, lai komunikatori spētu to identificēt, uztvert un saprast. Tas spēj uztvert domu gluži tāpat kā to saka Sosīrs savā idejā. Katrs dzīvnieku iztēlosies citādāku, kā arī ņaudēšana katram “ausīs skanēs citādi”, taču ideja paliks nemainīga un viena priekš visiem.

Hols izšķir trīs valodas nozīmju reprezentācijas pieejas:

1) Reflektīvā jeb atspoguļojošā pieeja – valoda darbojas nosacīti kā spogulis, apzīmē patieso nozīmi, kas jau eksistē.

2) Nodoma pieeja – jāsaprot ko runātājs ir ar to domājis, piešķirta ir unikāla doma. Jāsaprot, ka to piešķīris ir runātājs pats.

3) Konstruccionisma pieeja – šī pieeja tiek uzskatīta kā precīzākais skaidrojums tam, kas ir reprezentācija pati par sevi, Nekam nav nozīmes pašam par sevi, nozīmes piešķir katrs runātājs un klausītājs atkarībā no savas pieredzes un interpretācijas. Nozīmes var mainīties un atšķirties.¹³ Tieši tā arī rodas pārpratumi, vienu domu uztver citādi atkarībā no savas pieredzes un domāšanas.

Principā varētu teikt, ka visi iepriekš minētie pētnieki ir papildinājuši katra iepriekš izveidoto teoriju par reprezentāciju, esošajai teorijai pieliekot klāt mazliet detalizētāku aprakstu vai skaidrojumu, kas īsti neiet konfliktā ar iepriekš gājēja teoriju. Katra no tām ir patiesa, taču katra nākamā teorija ir detalizētāka un precīzāka.

Varētu vēl diskutēt par S. Holsa izvirzīto reflektīvo jeb atspoguļojošo pieeju reprezentācijas pieeju, kas, viņaprāt, ir tāda, ka valoda darbojas kā apzīmētājs nosakot patieso nozīmi, kas jau eksistē, jo viss ir cilvēka radīts. Pat, ja nozīme ir saprotama un vienota, tas neliecina un nenozīmē, ka cilvēki reprezentēs to vienādā veidā.

¹² Pablo Matus *Discursive Representation: Semiotics, Theory, and Method*
https://www.researchgate.net/publication/327935805_Discursive_Representation_Semiotics_Theory_and_Method (skatīts 15.04.2021)

¹³ Hall, S. (1997). *Representations and signifying practices*. London: Sage Publications, 24. lpp

Savukārt, pētniece Džena Veba apgalvo, ka reprezentācijai nav vienas un skaidras definīcijas. Pētniece atzīst, ka populārākais skaidrojums šim jēdzienam ir nozīmes radīšana ar teksta un valodas palīdzību. Reprezentācija ir svarīga mūsdienas daļa, jo tā mēs komunicējam, uztveram un stāstam par vidi, kas mums ir visapkārt. Ļaujam citiem izprast apkārt notiekošo un saprast arī mūs.¹⁴ Tomēr, neeksistējot vienai, precīzai definīcijai, paliek kā vairākas teorijas, kas ir izvirzītas par precīzām un pieņemamām, un katrs izvēlas sev saprotamāko un pieņemamāko.

Iespējams, tas arī ir vieglākais veids kā izskaidrot nezinātājam terminu “reprezentācija”, jo cilvēkam, kas iepriekš nav interesējies par šo tēmu un neizprot tā nozīmi sākumā varētu šķist sarežģīti.

Ir iesaistīti divi procesi, lai attīstītos sociālā reprezentācija – nezināmi un nesaprotami objekti tiek klasificēti un iedalīti jau esošajos, zināmajos, kultūrai pieejamajās kategorijās. Kā arī objektivizēšana ir process, kas abstraktas idejas un attēlus ataino konkrētā un objektīvā veselā saprāta realitātē. Neskaidra uztveres realitāte tiek konstruēta un pārveidota saprotamā veidā. Visbiežāk tas nozīmē zināšanu atvieglošanu, piemēram, ir psihoanalīze un Freids – jaunas zināšanas tiek integrētas iepriekšējās teorijās un tiek vienkāršotas, vieglāk uztveramas lielākai cilvēku grupai.¹⁵

Ņujorkā dzīvojošais mediju eksperts un pētnieks Niks Leslijs uzskata, ka stereotipiem ir milzīga nozīme reprezentācijā. Cilvēks atšķirīgo vai nesaprotamo, iedala kategorijās un tās veido nozīmi. Šo nozīmi piešķir pats kategoriju veidotājs, tātad cilvēks pats, taču visbiežāk tieši negatīvu un atstāj milzīgu un ilgstošu spiedogu gan uz noteikto cilvēku grupu, uz ko veidots ir stereotips, gan uz sabiedrību un tās attiecībām kopumā. Darba autore prāt svarīgi ir arī iepazīties ar stereotipiem, to veidošanos, ietekmi un arī sekām.

1.1 Stereotipi

Izveidotie stereotipi cilvēku prātos veidojas kā bildītes, kas ilgi un izteikti paliek atmiņā. Stereotipi veidojas gan no kāda cilvēka piedzīvotā, gan no citu dzirdētiem stāstiem, notikumiem un pārstāstiem. Viņaprāt, stereotipus bieži vien izmanto mediji, lai veicinātu kādu ideoloģiju sabiedrībā, kas tad arī veicinātu noteiktā medija ietekmi uz tā auditoriju.¹⁶ Stereotipi paspilgtina ideju un iespēžas cilvēka atmiņā, kas pārvērš stereotipu par ietekmīgu valodas un uztveres “ieroci”.

¹⁴ Gluščenko, M., M., Kursa darbs “*Mātes un tēva loma žurnālā “Mans Mazais”*”, 2019. g

¹⁵ Reņģe, V. & Austers, I., *Social Representation of Science and Psychology: Anchoring and Personification*, 5. lpp https://dspace.lu.lv/dspace/bitstream/handle/7/1311/BalticJournPsychol-2004-Vol-5_No-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y

¹⁶ Lacey, N. (2009). *Image and Representation: key concepts in media*. New York: Palgrave Macmillan, 148. lpp

Stereotipi veidojas, ņemot kādas personas spilgtu iezīmi, un, pielīdzinot to visiem cilvēkiem, kas ir kādā veidā līdzīgas, piemēram, ja kāda sieviete ar blondu matu krāsu neizcēlās ar īpašu prāta asumu, tad, ņemot šo ārējā izskata iezīmi, tas tika piedēvēts visām sievietēm, kurām ir blonda matu krāsa.

Domāšana un aizspriedumi pret atšķirīgo, citādo un neierasto veicina stereotipu veidošanos. Varētu arī uzskatīt, ka stereotipu veidošanos veicina cilvēka nezināšana kā rīkoties noteiktās, priekš indivīda sarežģītās, situācijās. Principā stereotipi palīdz cilvēkam uztver pasauli, notikumus, personas un visu apkārt notiekošo noteiktā veidā.

Ir vairāki stereotipu veidi:

1. Cilvēku uztvere vienam pret otru – aizspriedumi, kas veidojas cilvēku grupā, piemēram, ka vecāki cilvēki ir gudrāki vai, ka skolotāji zina visu labāk;
2. Starpdzimumu stereotipi – noteikti aizspriedumi, kurus klasificē tikai noteiktam dzimumam, piemēram, ka blondīnes nav gudras vai pat pilnīgi absurdu aizspriedumu veidošanās, ka, piemēram, rudmatainiem cilvēkiem neesot dvēseles;
3. Vecuma stereotipi – uz noteiktu vecumu vērsti aizspriedumi, piemēram, ka pusaudži ir nekontrolējami un dumpinieckiski vai, ka vecāki pensijas vecumā ir visgudrākie;
4. Etniskie stereotipi – uz noteiktu tautību vai rasi vērsti aizspriedumi, piemēram, ka visi ķīnieši labi pārvalda un saprot matemātiku vai, piemēram, ka visi igauņi ir lēnprātīgi un lēni uzvedībā.

Daudzi stereotipi tiek ieaudzināti tieši ģimenē. Piedzimstot, bērns pret visiem izturas vienādi un bez aizspriedumiem, bet, laikiem ejot un bērnam augot, tiek ieaudzināti daudzi aizspriedumainas domāšanas stili. Lielākoties tieši vecāki ir tie, kas ar savu komunikāciju un teikto paliek bērna atmiņā un veido stereotipisko domāšanu.¹⁷ Tā iemesla dēļ vecākiem primāri būtu jāpievērš uzmanību tam, ko un kādā veidā (ar kādu attieksmi) runā bērna klātbūtnē.

Stereotipu uzturēšana sabiedrībā noved pie sabiedrības šķelšanās vai pat konfliktiem, kā arī bieži vien stereotipi mēdz būt ļoti aizskaroši, kas var veidot negatīvu pašapziņu un personības degradāciju.¹⁸ Savukārt etniskie stereotipi var veidot arī konfliktsituācijas starp iedzīvotājiem. Šāda veida stereotipi var kalpot valstij par ieroci, lai iedzīvotājiem atstātu noteiktu ietekmi apziņā un veidotu noteiktu izturēšanās stilu.

Kopumā cilvēkam, dzīvojot ikdienā un domājot, ir jāveido kategorijas un viss jāpakārto tieši sevis izveidotajām kategorijām, lai spētu pilnvērtīgi funkcionēt un eksistēt pie pilna saprāta. Tas ir efektīvs informācijas apstrādes process neskatoties arī uz tā negatīvajām sekām.

¹⁷ Kaprāns, M., Mieriņa, I., Saulītis, A. *Starpkultūru stereotipi un aizspriedumi Latvijā* 111pp

¹⁸ Lacey, N. (2009). *Image and Representation: key concepts in media*. New York: Palgrave Macmillan, 148. lpp

¹⁹ Katra cilvēka domāšanas veids un stils ir citādāks, unikāls, līdz ar to arī kategorijas ir atšķirīgas, pielāgotas katra uztverei un apziņas līmenim. Kategorijas noteiktos posmos var sakrist vairākām personām taču, ne visas.

Arī mediji var stiprināt noteiktu stereotipu kultivēšanu un veidošanu. Cilvēki, mediju auditorija šos kultivētos stereotipus uztver un tālāk projicē savā ikdienas dzīvē, darbībā, komunikācijā. Cilvēki bieži vien arī šos iegūtos stereotipus nodod tālāk saviem bērniem un pat mazbērniem.

¹⁹ Gritāne, E., Promocijas darbs (2011) *Varas ietekme uz abstrakcijas līmeni valodā, abstrahēšanos no situatīvas sociālās identitātes un sociālās identitātes sarežģītību*. 141pp

2. BĒRNU AUDZINĀŠANAS MODEĻI

Dzimumu lomu dalījums turpina dominēt dažādās mediju formās un veidos. Ir vairāki vecāku portreti, proti, gan mātes, gan tēvus attēlo kā kompanjonus, disciplināristus, aprūpētājus, auklētājus un piegādātājus. Kopumā audzināšanas stilus iedala arī plašākās grupās, tādos kā – autoritatīvais audzināšanas stils un permisīvais audzināšanas stils.

Audzinašanas process un veids būtiski ietekmē bērna uzvedību, dzīves uztveri un arī atstāj noteiktas sekas uz bērna nākotni, piemēram, to, kā bērns, pieaugot, uzvedīsies noteiktās dzīves situācijās, kā reagēs uz pārmaiņām vai jauniem cilvēkiem, kā veidos attiecības ikdienā ar apkārtējiem un kā pieņems lēmumus balstoties uz iepriekšminēto.

Pēc Diānas Baumrindas domām pieaugušie izmanto noteiktas stratēģijas bērnu audzināšanā, kas ir balstītas vienā no audzināšanas stiliem. Jebkurš audzināšanas stils sevī ietver divus centrālos jēdzienus – prasības (*demanding*) un atsaucību (*responsivness*). Audzināšanas stilus gan vecāki visbiežāk paņem no savā bērnībā piedzīvotā, attiecīgi no savu vecāku audzināšanas stila un metožu pielietojuma, protams, pielāgojot tās dzīves ritumam un noteiktajam laikmetam, taču galvenās iezīmes paliek nemainīgas.

Prasības un atsaucība attiecībā pret bērnu saistās ar pieaugušo, visbiežāk vecāku, uzskatiem par bērna vietu sociālajā hierarhijā un tas atspoguļojas komunikācijas stilā, emocionalitātē un iesaistē.²⁰ No iepriekš minētā var secināt, ka prasības un atsaucība tiek pielāgotas attiecībā no tā, kā vecāks savu bērnu uztver, cik ļoti vecāks savu bērnu uztver par atsevišķu personību, kurai ir savas vēlmes un vajadzības. Tas var būt arī tieši otrādā veidā, kad bērna vēlmes un vajadzības jau ir svarīgākas par vecāka vēlmēm un vajadzībām.

Disciplīna un uzvedības noteikumi padara bērna dzīvi un apkārt notiekošo viņam saprotamu, tas, kas ir saprotams - ir paredzams un kas ir paredzams - tas rada drošības sajūtu, tādu kā komforta zonu. Varētu teikt, ka komforta zona veidojas gandrīz tāpat kā stereotipi, bērnam augot, saprotamo un vienkāršo liekot kategorijās. Tās kategorijas, kas ir saprotamas, veido komforta zonu, savukārt, kategorijas, kas ir nesaprotamas un svešas, var pārveidoties par stereotipiem. Šāda veidota komforta zona sniedz bērnam drošības sajūtu un tas veicina viņa attīstīšanos kā personībai, attīstīšanos radošumam un paša bērna personībai. Bērnam augot, lai viņš kļūtu pilnvērtīgs sabiedrības loceklis un neradītu traucējumus cita komfortam un dzīvībai, ir nepieciešami noteikumi, taču to nevar būt pārāk daudz, kad visur paliek tikai noteikumi un nekas cits.²¹ Visam, gan noteikumiem, gan pienākumiem, gan vēlmēm ir jābūt līdzsvarā, tur,

²⁰ Rubena, Z., Open Minded LU, *Padomi rīcībspējīga bērna audzināšanai digitālajā kultūrā*

²¹ Centrs Dardedze, *Disciplinēšanas vadlīnijas īslaicīgas sociālās rehabilitācijas institūcijām*, 10lpp

kur ir balanss cilvēka dzīvē, tur arī cilvēks ir harmonisks un laimīgs kā personība un, nekam nemainoties, šāds bērns arī izaug pašpietiekams, laimīgs, zinātkārs un nepārtraukti sevi pilnveido un attīsta, tādos brīžos arī izejot no savas komforta zonas.

Bērniem, normas robežās, disciplinēšana veicina pozitīva pašvērtējuma veidošanos, kas ir iespējams tikai tad, ja bērnam ir iespēja pašam pieņemt lēmumus un arī atbildēt par tiem. Savukārt, ja bērns rīkojas tikai pēc saviem ieskatiem, pieņem par lielāko daļu notikumu pats lēmumus, tad bērni veidojas par egocentriskiem un tas, savukārt, veicina antisociālas personas formēšanos, kurai nākotnē rodas problēmas ar saskarsmi un komunikāciju.²² Šādi bērni savas vēlmes pakārto tikai sev, īsti neņemot vērā apkārtējo emocijas un viņu vēlmes. Vecāki, audzinot šādus bērnus, otrajā plānā noliek savas vēlmes un vajadzības, reizēm pat vispār par tādām aizmirst, liekot par prioritāti bērnu. Aspekts, ka bērns ir prioritāte, nav slikti, tikai vecākiem nevajag aizmirst par sevi un bērnam ir jāiemāca, ka nevar darīt visu ko grib un vēlās, jo tas var ietekmēt citu cilvēku – apkārtējo – dzīves un emocijas.

Bērnu audzināšana nebeidzas un neapstājas tikai pie tā, ka sarunājas ar viņu, pamāca vai pavēl, bērns tiek audzināts katrā dzīves brīdī. Bērns ņem visu ko un kā dara vecāks, kopē to un mācās no tā, bērns tiek audzināts pat tad, kad nevainīgi spēlējas savā nodabā vecāka klātbūtnē. Vecāki bieži vien pat nepamana to, ka bērns aug tieši tāds un tieši ar tādām manierēm kā vecāks, tikai laika gaitā bērns vēl šīs iezīmes pakārto savam raksturam, tā teikt pielāgo tās savai videi. Attiecīgi, ja vecāks noteiktā veidā komunicē ar apkārtējiem, tad arī bērns komunicēs tieši tāpat, ja vecāks neievēro noteikumus un nav disciplinēts, tad diez vai, ka tāds būs bērns. Līdz ar to no iepriekš minētā var secināt, ka bērnam nepietiek tikai ar “mutisku” audzināšanu, ir jārāda piemērs.²³

2.1 Autoritatīvais audzināšanas stils

Autoritatīvās audzināšanas stila mērķis ir rīcībbspējīga bērna audzināšana. Vecāki, kas audzina savus bērnus galēji autoritatīvajā stilā, pamatā kā galveno metodi izmanto sodīšanu par nedarbiem vai nepieņemamu uzvedību un retāk slavē un izceļ labos darbus, kas veicinātu bērnu uz labiem darbiem.²⁴

Vecāki bieži vien bērna nedarbus un neizdevušos darbus uztver personīgi un meklē vainu sevī, nevis pieņem par normu, ka katrs var kļūdīties. Vecāki vairāk reaģē un izrāda emocijas tieši tad, kad bērns izdara ko nepieņemamu un tādā veidā bērnam izveidojas sistēma,

²² Centrs Dardedze, *Disciplinēšanas vadlīnijas īslaicīgas sociālās rehabilitācijas institūcijām*, 10lpp

²³ Kovaļovs.,S., (1990). *Ģimenes attiecību psiholoģija*. Rīga: Zvaigzne ABC, 3lpp

²⁴ Rubena, Z., Open Minded LU, *Padomi rīcībbspējīga bērna audzināšanai digitālajā kultūrā*

kas tiek pieņemta par normu, ka, lai saņemtu vecāka emocijas ir jāizdara kas nepieņemams. Tā vietā nepievērš pienācīgu uzmanību labajiem darbiem, atstājot tos nepamanītus.

Ņemot vērā iepriekš minēto, autoritatīvais audzināšanas stils ietver sevī vecāku prasības un atsaucību, vecāki ir pieprasoši pret bērnu, bet tāpat bērnam tiek dota sava veida autonomija un iespēja noteiktus lēmumus pieņemt patstāvīgi.

Vecāki nosaka bērniem robežas, taču, nepārkāpjot robežas, bērni drīkst lemt un rīkoties pēc saviem ieskatiem. Attiecības tiek balstītas uz bērna un vecāka konstruktīvām attiecībām un komunikāciju.²⁵ Noteiktās situācijās, kad bērns nezina kā rīkoties, viņš vērsīsies pie saviem vecākiem pēc padoma, jo zinās, ka var saņemt padomu, taču netiks uzspiest viedoklis un netiks sodīts par savām domām, vēlmēm vai uzskatiem.

Diānas Baumrindes pētījumos norādīts, ka tieši autoritatīvais audzināšanas stils ir labākais audzināšanas stils, kurā vecāks bērnam ir kā paraugs attiecībā uz uzvedības standartiem. Bērni, kuru vecāki pieturās pie autoritatīvā audzināšanas stila, esot neatkarīgāki, ar labākām saskarsmes spējām, orientēti uz sasniegumiem, kā arī nes atbildību par saviem darbiem.²⁶

Bērnus audzinot autoritatīvajā audzināšanas stilā, tiek nodrošinātas robežas – bērns skaidri apzinās ko drīkst un ko nedrīkst, kā arī kas ir pieņemams sabiedrībā un netraucē citu ikdienai un komforta līmenim. Bērniem arī ir noteikta rutīna, kas stimulē paradumu tīkla izveidi, šādi audzināti bērni vieglāk pakļaujas rutīnai un disciplīnai, kas savukārt, samazina, piemēram, nepatīkšanas darba vietā, jo šādi audzinātam bērnam nerodas problēmas ierasties darba vietā noteiktā laikā un ievērot darba režīmu un darba devēja noteiktus termiņus.

Ir arī noteikts režīms – patstāvīga laika un darbība strukturēšana, kas ļauj bērnam pierast pie darāmo darbu saraksta un būt disciplinētiem.²⁷

Protams, ir arī galējā versija šai audzināšanas metodei, ja vecāki izvēlas galīgi autoritatīvu audzināšanas stilu, kad vecāks pieņem visus lēmumus bērna vietā un neļauj iespēju robežās to darīt pašam, nerēķinās ar bērna viedokli un vēlmēm, tad tādiem bērniem izaugot ir grūti uzņemt atbildību, meklē kādu autoritāti kuram pakļauties un kura lēmumiem pakārtoties, nespēj nest atbildību par darbību sekām, jo pierod, ka to risina vecāki viņa vietā. Bieži vien šādi bērni kļūst agresīvi savā runas veidā, fiziskā veidā pret apkārtējiem cilvēkiem un arī objektiem, un arī nespēdami tikt ar savām emocijām galā, bieži vien kļūst agresīvi pret sevi.²⁸ Mēdz būt, ka šādi bērni kļūst viegli ietekmējami, ja kompānijā parādās kāds līderis, kas

²⁵ Rubena, Z., Open Minded LU, *Padomi rīcībspējīga bērna audzināšanai digitālajā kultūrā*

²⁶ Centrs Dardedze, *Disciplinēšanas vadlīnijas īslaicīgas sociālās rehabilitācijas institūcijām*, 111pp

²⁷ Rubena, Z., Open Minded LU, *Padomi rīcībspējīga bērna audzināšanai digitālajā kultūrā*

²⁸ Turpat

tad nosacīti ieņems vecāka lomu, virzīs un korigēs bērnu, protams, ir labi, ja šāds līderis ir ar pozitīvām ievirzēm, taču ja ir negatīvas, tad bērns var nonākt nepatīkšanās ar likumu un par pievērsties nepieņemamam dzīves veidam un sākt agrā vecumā lietot alkoholu vai narkotikas.

Vienmēr visam ir jābūt līdzsvarā, gan atļaujai, gan aizliegumam jābūt sabalansētam, jebkura novirze noved pie nelabvēlīgām sekām un bērnu uzvedības traucējumiem, kas visbiežāk traucē gan pašam bērnam veidot attiecības un uzturēt kontaktus, gan arī apkārtējo labsajūtai un ikdienas ritmam, arī komforta zonai.

2.2 Permisīvais audzināšanas stils

Vecāki ir atbildīgi par saviem bērniem un rīcībām, taču vecāki, kas izmanto permisīvo audzināšanas stilu bieži vien piekāpjās bērna vēlmēm, domām un kaprīzēm, nevēloties veicināt strīdu. Šādi vecāki bērniem izvirza noteikumus, taču nekas nenotiek arī tad ja bērns tos pārkāpj vai neievēro, no vecāku puses visbiežāk neseko nekāda reakcija, kas ļauj bērnam pieņemt, ka pārkāpjot noteikumus nekas slikts nenotiek.²⁹

Permisīvo audzināšanas stilu iedala vēl sīkāk:

1. Atļaujošais audzināšanas stils – pieaugušie ir atsaucīgi pret bērna vajadzībām un vēlmēm, bet neierobežo un neizvirza prasības, tā teikt ļauj visu. Šādi audzināti bērni neapzinās savas robežas un uzvedas visatļauti. Sabiedrībā šādi audzinātus bērnus uzskata par izlutinātiem. Patiesībā vecāki gluži vienkārši ir devuši visu, kas pašiem ir trūcis savā bērnībā. Bērni izaug ar nepieņemamu uzvedību apkārtējiem, neievēro citu vēlmes, savējās liekot augstāk par citu vēlmēm un bieži vien ar savu uzvedību apdraud sevi un apkārtējos.

Šādi vecāki savu mīlestību pret bērnu izrāda ļoti atklāti un bieži vien pārspīlēti, kas var nelikt justies ērti bērnam un var kaitināt apkārtējos.³⁰

Dažreiz apkārtējie var arī aizrādīt par bērnu uzvedību vai pārlietu lielu vecāku mīlestību, vecāki parasti nevēlas klausīties citu pamācībās par bērnu audzināšanu, kas arī var novest pie nepatīkamām situācijām un negatīviem konfliktiem.

2. Nolaidīgais audzināšanas stils - pieaugušie nav ne pieprasoši, ne atsaucīgi, bieži vien šādi vecāki ir vairāk vērsti uz sevi un savām vajadzībām. Mūsdienās redzami vecāki, kas bērnu audzināšanu uztic auklēm un tehnoloģijām. Šāda audzināšanas metode kļuvusi populārāka sakarā ar vecāku nodarbinātības palielināšanos, kas noved pie pārguruma, sadzīves problēmām un stresa palielināšanos. Principā vecāki kļūst nolaidīgi pret savu atvasi un īsti neiedziļinās, un arī neiesaistās audzināšanā. Šādi audzinātiem bērniem rodas vientulības un pamestības sajūta,

³⁰ Rubena, Z., *Open Minded LU, Padomi rīcībspējīga bērna audzināšanai digitālajā kultūrā*

lai gūtu apkārtējo reakciju izvēlas provocēt citus, bieži vien negatīvā veidā. Gadījumā, ja ir aukle, tad bērns par savu nosacīto vecāku uztver aukli un daļēji pārņem viņas iezīmes.

2.3 Audzināšanas metodes starp vecākiem

Mātes un tēva loma agrākos laikos tika stingri dalīta. Katrs vecāks pret bērnu izmantoja citu audzināšanas stilu un citu komunikāciju. Mūsdienās dažās ģimenēs joprojām var novērot agrākos lomu dalījuma. Izteiktāk tas novērojams tieši Saūda Arābijā u.c. valstīs.

Mātes joprojām izmanto permisīvo audzināšanas stilu, sniedzot bērniem vispaļāvību un hiperaprūpi, protams, ne visas, taču lielākoties tieši mammas mēdz nonākt galējībā tieši ar šo audzināšanas stilu. Savukārt, tēvi izmanto autoritatīvo audzināšanas stilu, kur tēva vārds ir likums gan sievai, gan bērniem.

Tēvi, joprojām, šādās lomu dalītajās ģimenēs, paliek kā kompanjoni bērniem, aprūpētāji un apgādātāji, visbiežāk tiek izmantots autoritatīvais audzināšanas stils, bieži vien galīgi autoritatīvais audzināšanas stils, kas jau mijās ar bez maz vai diktatūru.³¹

Protams, salīdzinot mūsu senču audzināšanas stilu lielākoties Eiropas ģimenes ir pārgājušas uz vienotu audzināšanas stilu, kur starp vecākiem vairs nav tik izteikta atšķirība. Mainījusies ir arī vīriešu un sieviešu loma sabiedrībā un ģimenē. Iegūstot vienādu statusu sievietes un vīrieši mainījies arī audzināšanas stilu izvēle ģimenē.³² Mūsdienās vecāki cenšas vienoties par vienu audzināšanas stilu, kas noved pie vecāku vienādas uztveršanas, tiek izslēgta iespēja, ka ar savu audzināšanas stilu kāds vecāks kļūst par “labo vecāku”, bet kāds par “slikto vecāku”, abi tiek uztverti vienādi. Ģimenē par visu vienojas, nerodas gadījumi, kad viens vecāks kaut ko neatļauj, bet otrs atļauj, tādā veidā viena vecāka autoritāti graujot bērna acīs, jo šī noteiktā vecāka domas var neklausīt un ka viņa vārds nav “gala” vārds, ja viens neļaus, tad var doties un pajautāt otram, un otrs atļaus. Šādā veidā bērns iemācās manipulēt.

Mainījusies ir arī pats bērnu audzināšanas modelis, ģimenes izvēlas laist pasaulē pēcnācējus vēlākā vecumā pamatojoties uz citām dzīves prioritātēm – karjera, noteikts statuss sabiedrībā u. c.³³ Attiecīgi bērnus laiž pasaulē nobriedušāki cilvēki, kuriem jau ir dzīves pieredze un nosacīts pamats zem kājām, protams, tas neizslēdz arī jauno vecāku vilni vai neplānotu bērnu ieņemšanu.

³¹ DeWitt, A.L., Cready, C.M. & Seward, R.R., (2013) Parental Role Portrayals in Twentieth Century Children's Picture Books: More Egalitarian or Ongoing Stereotyping? 89 lpp

³² Wood, J., T. (2005). *Gendered Live. Communication, Gender, & Culture*. USA: Thomson &Wadsworth, 16. lpp

³³ Vucāne, S. & Martinsone, B. (2018). Stabilās partnerattiecībās dzīvojošu sieviešu skaidrojumi par lēmumu šobrīd atlikt pirmo grūtniecību. *Baltijas Psiholoģijas žurnāls*. 24 lpp

Agrāk, kad medijiem bija lielāka vara pasaulē un lielāka ietekme uz sabiedrību, tad mediji noteiktos bērnu audzināšanas modeļus arī veicināja ar publikāciju palīdzību. Veicināja dzimumu lomu atšķirību, bērnu audzināšanas metodes, noteiktus bērnu audzināšanas stilus starp dzimumiem.³⁴ Kā piemēru var minēt kaut vai abortu aizliegumu, mediji šo ideju tikai kultivēja, lai gan tolaik medijos strādāja tikai vīriešu kārtas žurnālisti, lai arī ideja tika kultivēta, tik un tā atradās cilvēki, kas šai domai nepiekrita un meklēja veidus kā to apiet.

Sievietes agrāk mazāk rotaļājās ar bērniem, bet vairāk rūpējās par bērnu vizuālo stāvokli un bērnu komforta sajūtu. Savukārt, vīrieši vairāk bija kā kompanjoni bērniem un arī apgādātāji.

Vīrieši no saviem tēviem mācījās būt pašpaļāvīgiem, skarbiem, stingriem, ar noteiktiem rāmjiem un arī disciplinētiem.³⁵

Agrāk tika uzskatīts, ka par īstu vīrieti puisis tiek audzināts stingrā vidē, līdz ar to brīžiem ģimenēs no tēva puses bija bezmaz vai autoritatīvais audzināšanas stils tā galējā nozīmē, kas tika pielīdzināta audzināšanai armijā. Tā, kā sievietēm liela teikšana gan nebija ģimenes modeļa veidošanai un bērnu audzināšanai, tad vīrieši visu kontrolēja.

Tādu audzināšanas metodi pielietojot, tika grauta mātes, kā vecāka autoritāte, jau no agras bērnības tika radīts piemērs, ka mātes vārds nav nekas, vienmēr būs tēvs, kura vārds ir likums. Sievietes bieži vien nemaz necentās iebilst vai mainīt vīra domas, jo arī tajos laikos populāra bija fiziskā vardarbība pret sievietēm.

³⁴ Wood, J., T. (2005). *Gendered Live. Communication, Gender, & Culture*. USA: Thomson &Wadsworth, 97lpp

³⁵ Wood, J., T. (2005). *Gendered Live. Communication, Gender, & Culture*. USA: Thomson &Wadsworth, 159lpp

3. ĢIMENE TAGAD UN IEPRIEKŠ

Pētot vecāku audzināšanas stilus un salīdzinot žurnāla “Mans Mazais” modeļu attīstību un iespējamo ideju maiņu nepieciešams arī saprast laulāto kā pāra attiecības, kādas tās ir bijušas iepriekš un kādas tās ir mūsdienās.

Agrākos laikos, kad baznīca tika uzskatīta par vienīgo iespēju salaulāties un principā tas bija obligāts aspekts ģimenes dzīvei, tad laulību slēdza tikai tur un šķīra ļoti retos gadījumos, un principā tikai pēc vīra ierosinājuma.

Atbilstoši tolaik pastāvošajām patriarhālajām morāles normām laulības partneri izvēlējās ģimenes noteicošie – vecāki, galvenokārt, tēvs.³⁶ Ģimenē, kurā tēvs bija miris, tad par, piemēram, meitenes vīru varēja izvēlēties brālis vai onkulis.

“Saskaņā ar 2000. gada tautas skaitīšanas datiem Latvijā bija 2,38 mlj iedzīvotāju un 624 tk ģimeņu, ģimenēs dzīvoja 83 % no visiem iedzīvotājiem. 2011. gadā Latvijā bija jau tikai 2,07 mlj iedzīvotāju un 588 tk ģimeņu jeb 78% no visiem iedzīvotājiem. Attiecīgi veicot aprēķinus, ar pieņēmumu, ka ģimenes vidējais apmērs ir saglabājies tāds pats kā 2011. gada tautas skaitīšanā, 2016. gada beigās ģimeņu skaits bija sarucis līdz 565 tk. Tas ir par 23% mazāk nekā 1990. gadā.” Tas liek secināt, ka laulības vairs nav tik populārs pāra kopdzīvi noteicošais aspekts pat salīdzinot 11 gadu statistiku.

Arī demogrāfiskais stāvoklis, piemēram, Latvijā ar gadiem neuzlabojas, tas varētu būt saistīts ar vēlmi pēc stabilitātes un noteikta statusa iegūšanas pirms veidot ģimeni un laist pasaulē bērnus.

Arī mainījies ir personas statuss sociumā, piemēram, agrāk sievietēm bija noteikta loma ģimenē un sabiedrībā. Sievietes laida pasaulē bērnus un arī nodarbojās ar audzināšanu. Kopš sievietes loma ir mainījusies, parādījās arī jaunas sievietes – karjeristes, kas izvēlējās primāri veidot karjeru un laist bērnus vēlāk vai nelaist pasaulē vispār.³⁷ Mūsdienās arī nav nekas jauns, ja sieviete min, ka nevēlas laist pasaulē bērnus. Mainījies kopumā ir vecums kurā laiž pasaulē bērnus un iemesli ir visdažādākie – vēlme pēc stabilitātes, vēlme pēc karjeras kāpuma, vēlme pabeigt mācības un iegūt izglītību.³⁸

Tēva līdzdalību ietekmējuši arī vispasaules krīzes apstākļi, kad pavadīto laiku mājās un ģimenē nosaka nevis dzimuma statuss, bet gan finansiālais stāvoklis. Attiecīgi krīzes apstākļos arī bērnu dzimstība samazinās, vecākiem nejutoties pārliecinātiem par savām finansiālajām

³⁶ Āboltiņa, L., Nacionālā enciklopēdija, Ģimene Latvijā <https://enciklopedija.lv/skirklis/21140-%C4%A3imene-Latvij%C4%81> (skatīts 14.04.2021)

³⁷ Turpat

³⁸ Wood, J., T. (2005). *Gendered Live. Communication, Gender, & Culture*. USA: Thomson &Wadsworth, 16. lpp

spējām un iespējām uz nākotni, lai nodrošinātu gan bērna vajadzības uz kvalitatīvu izglītību, gan kvalitatīvu dzīvi.

Mūsdienās tēva lomas dalījumu ģimenes dzīvē bieži vien nosaka tieši sievietes. Liela nozīme ir tieši sievietes – mātes izpratnei par dzīvesbiedru un bērna tēvu, kā arī mātes gatavību pieļaut tēva iesaisti bērna audzināšanā.³⁹ Reizēm medijos vai kādās jaunajām vai topošajām māmiņām paredzētosursos tiek runāts par to, ka sievietei vajag ļaut tēvam iesaistīties, pat ja nedara tieši tā, kā vēlas māte vai kā viņa pieradusi ir to darīt, līdz ar to varētu teikt, ka mūsdienās ir ģimenes modeļi, kur sievietes nepazināti tēvu izstumj no tēva vai vīra lomas un nosacīti pat izdala no ģimenes.

Attiecīgi valstij ir jārada arī atbalsta sistēma ģimenēm, lai veicinātu drošības sajūtu gan sievietēm karjeristēm, gan ģimenēm, kurām līdzekļi nav tik neierobežoti un visatļaujoši. Tas veicinātu gan demogrāfiju valstī, gan arī noteiktu neatkarību ģimenēm.

Kopš ģimenes un sievietes lomas maiņas, arī vīriešu loma nepaliek nemainīga. Mūsdienās ir iespējams tēvam doties bērnu kopšanas atvaļinājumā, kas agrāk vispār likās absurdi un pat nepieņemami. Šobrīd tas pat paliek aizvien aktuālāks līdz ar to, ja, piemēram, sievietei ir mazāks atalgojums vai neoficiāla darba vieta, kas tad arī ir kā iemesls kāpēc tēvi dodas bērna kopšanas atvaļinājumā, bet sievietes dodas uz darbu un ģimene neizjūt lielu finansiālu zaudējumu no bērna pieteikšanās.

No tiesiskā aspekta viendzimuma ģimenēm gan nav tik plašas tiesības, piemēram, divām civillaulībā dzīvojošām sievietēm, abām nav iespējams saņemt bērnu kopšanas atvaļinājumu. Jaunajiem tēviem pienākas desmit dienu ilgs atvaļinājums, lai palīdzētu jaunajai māmiņai pēc dzemdību atkopšanās procesā, savukārt, divu sieviešu savienībā tas nav iespējams tieši no likumiskā aspekta tā, kā neklasificējas kā “jaunais tēvs”. Tas raisa diskusijas sabiedrībā un medijos, jo uzskatāms kā cilvēku tiesību ierobežojums.⁴⁰

No juridiskā aspekta jēdzienam “ģimene” nav juridiska jēdziena skaidrojuma.

Tāpat ir mainījies arī ģimenes modelis kā tāds, nav vairs nekas neierasts ja vīrietis palīdz ar mājsaimniecības darbiem vai dara to sievietes vietā, tieši tāpat kā vairs nav nekas neierasts un nepieņemams, ka sieviete iet uz darbu un pelna naudu, pat vienā līmenī ar vīrietī vai pat vairāk.

Parādās arī viedokļi, ka ģimenes ideja nav tikai precēts pāris ar bērniem, bet ģimene kā tāda var būt jebkādā veidolā. Sabiedrībā arī uzskata, ka ģimene var būt arī viena dzimuma pāra

³⁹ Wood, J., T. (2005). *Gendered Live. Communication, Gender, & Culture*. USA: Thomson & Wadsworth, 12. lpp

⁴⁰ Unāma, E. & Jansone, M., LSM, Ģimenes jēdziens: Satversmes tiesas spriedums un NA rosinātie grozījumi Satversmē <https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/krustpunkta/ģimenes-jedziens-satversmes-tiesas-spridums-un-na-rosinatie-gro.a139400/> (skatīts 14.04.2021)

attiecības. Satversme gan laika gaitā nav pielāgojusies izmaiņām sabiedrībā un Latvijā, piemēram, viendzimuma pāri nevar slēgt laulību. Likumprojekts gan iezīmē tikai trīs iespējamus variantus, kā veidojas un par ko uzskata ģimeni. Šajā gadījumā tas būtu – slēgtas laulības rezultātā, asinsradniecības rezultātā, kā arī vecākiem, kas nav laulībā, bet ir radījuši bērnu. Pēdējais iespējamais variants ir adopcijas rezultātā, kas no tiesiskā viedokļa Latvijā uzskatāms kā pielīdzinājums asinsradniecībai.⁴¹

Savukārt, agrāk jau pati ideja par viendzimuma pāriem vai nelaulātiem partneriem radītu sabiedrībā sašutumu, nesaprašanu un negatīvu reakciju, jo tā laika cilvēkiem tas būtu bijis kas jauns ar ko iepriekš nebūtu bijusi saskarsme.

Mūsdienās joprojām ir palikušas valstis, kur lomu dalījums un ģimenes dalījums palicis nemainīgs, piemēram, Saūda Arābija, taču pamazām arī tur sāk notikt pārmaiņas, piemēram, sievietēm ir atļauts kārtot autovadītāja apliecību.

Daudzas sievietes, nemaz nerunājot par vīriešu uzskatiem, ka 1800. gadā sievietes nav vienlīdzīgas vīriešiem nevienā jomā. Kopumā dzīves statusā un sabiedrības statusā nebija vienlīdzīgas. Ja sieviete neievēroja noteikto ģimenes modeli vai sabiedrības normas, tad persona varēja būt izraidīta no sabiedrības vai pat uzskatīta par nepieskaitāmu, tik pat kā garīgi nelīdzsvarota persona. Tāda persona kļuva par apsmieklu, kas radīja arī problēmas iekļauties sabiedrības ritumā – veidot karjeru, veidot ģimeni, bieži vien arī esošo ģimeni nevarēja saglabāt – otrās pusītes (vīri) varēja pieprasīt šķiršanos un vecāki varēja pārtraukt attiecības un jebkāda veida kontaktus.⁴²

Tolaik arī mediji kultivēja šīs idejas popularizēšanu un izplatīšanu, sievietes nemaz nevarēja ieņemt kādu amatu medijos, strādājošas sievietes kā tādas nebija pieņemami.

3.1 Sieviešu sociālās lomas

Sieviete atšķirībā no vīrieša pēc 1800. gada uzskatiem bija gādīgāka, morālāka un rūpīgāka. Audzināšana visbiežāk no sievietes – mammas puses bija permisīva, taču ne visu atļaujoša tā, kā sievietei nebija noteicošā loma ģimenē un sabiedrībā.

Sievietes galvenie uzdevumi bija aprūpēt bērnus, vīru, uzturēt māju kārtībā, uzturēt dārzus un gatavot ēdienu visai ģimenei. Ja sieviete nebija no turīgā sabiedrības slāņa, tad bieži

⁴¹ LSM, “Nacionālā apvienība piedāvā Satversmē noteikt ģimenes jēdzienu” <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/nacionala-apvieniba-piedava-satversme-noteikt-gimenes-jedzienu.a388007/> (skatīts 14.04.2021)

⁴² Hall, S., Evanss, J. & Nixon, S. (2013). *Representation. Second edition*. London: Sage Publications, 342. lpp

vien arī kalpoja kādai ģimenei, palīdzēja ar tieši tiem pašiem pienākumiem bagātākai sievietei.

43

Sievietes bērniem arī mācīja primārās lietas, kuras mācēja tajā brīdī pašas – lasīt, rakstīt, rēķināšanu pamata līmenī, kā arī ētiku un tās normas, kristīgo mācību un dažāda veida mājas uzdevumus, kas ikdienā jāveic mājsaimniecībā un pienākumus mājā un sabiedrībā. Tādā veidā mamma kļuva pamazām par skolotāju bērnam, tikai turīgākie bērni varēja apmeklēt skolu vairāk par vienu līdz trijām klasēm. Vēlāk attīstījās problēma, ka sievietei ir jāzina vairāk, lai varētu vairāk mācīt saviem bērniem. Attīstījās arī problēma par sieviešu neizglītību.⁴⁴

Ar laiku parādījās arī sievietes dumpinieces, kas centās iestāties par sieviešu un meiteņu tiesībām uz viedokli, vārdu, brīvību un arī skološanos.

Pētījumā gan secinājis, ka sievietes studiju procesā ir vairāk uz nākotni orientētas un vairāk uz mērķi orientētas nekā vīrieši, gatavas upurēt tā brīža priekus un gandarījumu ar mērķi sasniegt karjeras virsotnes.⁴⁵

3.2 Vīriešu sociālās lomas

Attīstoties feminisma kustībai vīrieši kas tai sekoja tika uzskatīti par nevīrišķīgiem un mīksti, lai gan mūsdienās tas nav nekas vairs neierasts vai neparasts. Par izteikti feministiskām sievietēm vairs nebrīnās un arī nenosoda, protams, ir cilvēki, kas joprojām izturas pret to negatīvi, taču lielākoties sabiedrība ir pieņēmusi.

Tēvi vairāk pavadīja laiku ar dēliem, viņus vienoja dzimums un tas, ka tēvam bija jāiemāca dēlam būt vadošajam un galvenajam.

Audzināšanas metode visbiežāk bija autoritatīvā vai galēji autoritatīvā audzināšanas metode, bet tā kā vīrieši bija noteicošie, tad tika uzskatīts, ka tikai šādā veidā audzinot vīrieti var uzaudzināt par vīrieti. Mūsdienās savukārt, audzināšanas metode ģimenē lielākoties ir viena kopēja. Vecāki pirms bērna piedzimšanas vai jau audzināšanas procesā iziet uz vienu modeli, kas strādā abiem, kā arī vienojas par noteikumiem un noteiktām ģimenes “vadlīnijām”. Ja kāda no pusēm bērnam ļauj visu nepakonsultējoties ar otru pusi, tad bieži vien bērni to uztver un sāk izmantot savā labā. Šādas situācijas arī noved pie strīdiem ģimenē.

Sociālās un zinātniskās teorijas pētnieks M. Makandžels un pētnieks K. Haikvuds uzver, ka tēva termins un jēdziens ir atvasināts no teiciena – Dievs Tēvs, kas ir jāsaprot kā – pārāks

⁴³ Wood, J., T. (2005). *Gendered Live. Communication, Gender, & Culture*. USA: Thomson &Wadsworth, 16. lpp

⁴⁴ Zelče, V. (2002). *Nezināmā: Latvijas sievietes 19.gadsimta otrajā pusē*. Rīga: Latvijas Arhīvistu biedrība, 69. lpp

⁴⁵ Koļesovs, a., Baltijas Psiholoģijas žurnāls (2004). Gender Differences in Time Perspective of High School Students in Latvia, Baltijas Psiholoģijas žurnāls, Rīga: Latvijas Universitātes Akadēmiskais apgāds, 14. lpp

par visiem citiem, pašā augšā, noteicošais, vadošais, taču sociālajā kontekstā viņi to skaidro kā – kungs, saimnieks, taču jebkurā gadījumā pārāks par citiem, tāds kura vārdam ir jāklausa un jāpakļaujas.⁴⁶

Tēva vārdam vienmēr bija jāpakļaujas gan viņa sievai, gan bērniem.

Reliģiskajos uzskatos tiek uzvērts tēva kā ģimenes galva, kā simbols patriarhālai ģimenei.⁴⁷

Komunikācijā ar bērniem tēvi bija stingrāki, centās veidot draudzību, varēja arī rotaļāties, taču bija arī tie, no kā bērni baidījās nepaklausības gadījumā. Tēvi bija arī sagādnieki un nodrošināja bērnus un sievu materiāli ar visu nepieciešamo.

Klasiskajos pētījumos tēva ietekme uz bērna emocionālo, garīgo un psiholoģisko stāvokli tiek pētīta salīdzinoši bieži. Tēva pieejamība veido bērna saikni ar viņu, kas sekmē bērna piederības veidošanos, kā arī bērna pašapziņas attīstīšanos, kas savukārt, noved pie efektīvas domāšanas un pārdomātas rīcības.⁴⁸

Vīrieši, kas izmantoja galēji autoritatīvo audzināšanas metodi, protams, ar bērniem nerotaļājās, viņu vārds bija likums visās situācijās, nepieļāva nekādus iebildumus un nejautāja citu vēlmes, par visiem lēma viņu vietā. Tas, savukārt, var novest pie bērna uzvedības traucējumiem, dažādām agresijas izpausmēm gan pret tuviniekiem, gan pret citiem apkārtējiem.

⁴⁶ Haywood, C., Mac an Ghail, M. (2003). *Men and Masculinities*. Buckingham, Philadelphia: Open University Press, 49. lpp

⁴⁸ Jansone – Ratinka, N., Promicijas darbs (2013). *Tēva pedagoģiskā kompetence mūsdienu ģimenē* 91pp

4. METODOLOĢISKĀ DAĻA

Lai darbā spētu izpildīt noteiktos uzdevumus, kā arī izvirzīt secinājumus un nonākt pie rezultāta un ieteikumiem, tika izmantotas vairākas pētniecības metodes, kas pati par sevi ļāva virzīt noteiktu rezumējumu, gan arī viena otru papildināja, kas kopumā ļāva izvirzīt visai pilnvērtīgus un konkrētus secinājumus un arī ieteikumus žurnāla “Mans Mazais” veidotājiem un redaktoriem.

Pētniecības darbā tika izmantota kvantitatīvā pētniecības metode – kontentanalīze un kvalitatīvā pētniecības metode – fokusa grupa. Kontentanalīze ir uz vairumu vērsta pētniecības metode ⁴⁹, savukārt kvalitatīvā pētniecības metode ir uz padziļinātāku problēmas izpēti vērsta.

Kvalitatīvā pētniecības metodes pamatzdevums ir atklāt auditorijas psiholoģiskos apstākļus un vajadzības, kas nosaka gan viņu attieksmi pret konkrētām lietām, idejām vai notikumiem, gan arī uzvedību. Šīs metodes ietvaros nepietiek ar respondentu izteiktajiem vārdiem vai apgalvojumiem, nepieciešams izprast slēptās emocijas, fantāzijas, vēlmes un rosināt iztēli, lai rastos jaunas idejas un ieteikumi. Šajos gadījumos intervijas vai diskusijas laikā uzdod pēc iespējas atvērtākus jautājumus, lai respondentam būtu pēc iespējas mazāka iespēja atbildēt ar vienu vārdu, kā arī uzdod pēc iespējas vairāk papildjautājumus, kas liktu respondentam atklāt savas emocijas un viedokli. ⁵⁰

Par kvalitatīvo pētniecību metožu veidotājiem var uzskatīt Bārniju Gleizeri (Barney Galland Glaser) un Enseltu Strosu (Anselm Leonard Strauss), viņi skrupulozi definējuši teksta analīzes metodes principus un tādā veidā pierādīja, ka kvalitatīvo pētniecības metožu izmantošana un analīze ir zinātniskām metodēm pamatota un tā ir tik pat pilntiesīga metožu kopā kā kvantitatīvās pētniecības metodes. ⁵¹

Kvantitatīvās metodes pamats ir noteiktu parādību un ideju izpētes un analīzes metodes, kuras balstās matemātiskās un statistiskās tehnikās (attiecīgi tas, kas atkārtojas, parādās biežāk nekā kaut kas cits). Varētu pat teikt, ka tā ir metode, kas ļauj nosacīti saskaitīt datus pētniecības procesā. Iegūtie dati ir skaitliski mērāmi un katrā nozarē ir noteikta metode kas ir populārāka par kādu citu, piemēram psiholoģijā visbiežāk izmanto eksperimentu, bet socioloģijā aptaujas.

⁵² Noteiktu vārdu vai idejas parādīšanos var konstatēt veidojot izlases grupas kurām pastiprināti

⁴⁹ RSU, *Kvantitatīvā pētījuma stratēģija* <https://www.rsu.lv/petniecibas-terminu-vardnica/kvantitativa-petijumu-strategija> (skatīts 12.12.2020)

⁵⁰ SKDS, *Kvalitatīvie pētījumi* <https://www.skds.lv/petijumu-veidi/kvalitativie> (skatīts 3.03.2021)

⁵¹ Zepa, B., Nacionālā enciklopēdija (2020). *Kvalitatīvās metodes socioloģijā* <https://enciklopedija.lv/skirklis/8111> (skatīts 12.03.2021)

⁵² Ņikišins, J., Nacionālā enciklopēdija (2020). *Kvantitatīvās metodes socioloģijā* <https://enciklopedija.lv/skirklis/2250-kvantitat%C4%ABv%C4%81s-metodes-sociolo%C4%A3ij%C4%81-> (skatīts 15.04.2021)

pievērsīs uzmanību, ko ņems vērā. Bez izlases grupām pētnieks var mazliet “apmaldīties” un novērsties no pētāmā jautājuma, kā arī var nebūt strukturēts. Tādā gadījumā pētījums var kļūt nekorekts un arī nepatiess, veicināt neprecīzu rezultātu rašanos, kā arī šādu rezultātu apkopošana var kļūt par sarežģītu procesu.

“Pirmoreiz izvērstu teorētisku pamatojumu kvantitatīvo datu un metožu izmantošanai sociālos pētījumos sniedza Emīls Dirkešs (Émile Durkheim). Savā darbā “Socioloģijas metodes likumi” (Les Règles de la méthode sociologique, 1894) viņš definēja socioloģiju kā zinātni par sociāliem faktiem – t. i., par sabiedrībā pieņemtajiem domāšanas, rīcības un uztveres veidiem, kuri pastāv neatkarīgi no atsevišķa indivīda un liek viņam tos ievērot. Daži sociālo fakti piemēri ir juridiskās un tikumiskās normas, valoda un naudas sistēma. Kā norāda E. Dirkešs, piemērots līdzeklis sociālo fakti pētīšanai ir statistika. Piemēram, ja kādā sabiedrībā un laikmetā dominējošās vērtības vai noskaņa veicina laulību izjukšanu, pašnāvību skaita pieaugumu un noziedzību, tad ar statistikas palīdzību var noteikt šo parādību izplatību, biežumu un citus aprakstošus rādītājus, kā arī izziņāt šādu rīcību veicinošus faktoros. Klasisks piemērs kvantitatīvo metožu izmantošanai socioloģijā ir E. Dirkeša pētnieciskais darbs “Pašnāvība” (Le Suicide, 1897).”⁵³

Sastādītā kontentanalīze un tās metode ļāva pētīt žurnāla “Mans Mazais” saturu un noteikt kā tiek reprezentētas vecāku lomas, bērnu attiecības ar katru no vecākiem, kas tikai pastiprina vecāku audzināšanas modeļus, kā arī to, kā atšķiras vecāku lomas un audzināšanas metodes mūsdienās un desmit gadus atpakaļ. Šī metode ļāva arī pamanīt ar kādām metodēm medijs cenšas reprezentēt noteiktas lietas, idejas vai personas.

Ar kontentanalīzes palīdzību arī tika veicināta sapratne par žurnāla piedāvāto saturu tā auditorijai. Šī metode ļauj padziļinātāk pētīt tieši medija piedāvāto, bet arī izprast tā auditoriju. Lai to izdarītu, darba autore savā darbā izmantos vēl vienu pētniecības metodi.

Savukārt, ar kvantitatīvās pētniecības metodi – fokusa grupu, tika rasta skaidrība par žurnāla auditorijas tagadējām vajadzībām un vēlmēm, to attieksmi pret žurnāla piedāvātajām tēmām un daudzveidību, kā arī tēmām, ko lasītāji vēlētos redzēt žurnālā. Šī pētniecības metode ļauj veidot secinājumus tieši par pašu auditoriju, tās vēlmēm un vajadzībām.

4.1 Kontentanalīzes metode pētniecībā

Kontentanalīze jeb satura analīze ir kvantitatīvās pētniecības metode, kas sevī ietver dažādu tekstu, piemēram, rakstu, reklāmas tekstu, interviju, radio un televīzijas programmu analizēšanu un pētīšanu. Pirms tekstu analizēšanas tiek veidotas vairākas pētījuma kategorijas,

⁵³ Turpat

kurām vairāk pievērš uzmanību teksta analizēšanas procesā. Tālāk jau pētot tekstus skatās cik daudz katrā kategorijā ietilpst analizējamais teksts. Var būt arī kategorijas, kurās pēc pazīmēm neietilps neviens teksts, tas nozīmē, ka noteiktās kategorijas pazīmes noteiktajā tekstā nebūs atrodamas. Kategorijas katrs pētnieks veido pēc saviem ieskatiem un domām, lai apstiprinātu izvirzīto darba vai pētniecības mērķi.⁵⁴ Izveidotajām kategorijām jābūt saprotamām pašam pētniekam un jābūt konkrētām un precīzām. Korekti izveidotas kontentanalīzes kategoriju kopas var atvieglot pētīšanas procesu, neļaut “apmaldīties” tekstos un nonākt pie visai konkrētiem un precīziem secinājumiem, kas tiek balstīti uz pētnieka ieraudzīto, izlasīto vai dzirdēto.

Kvantitatīvās pētniecības metode neparedz pētījuma gaitā kontaktēšanos ar pētījuma dalībniekiem un viņu domām vai uzvedību, tiek strādāts ar cilvēku rīcības aplūkojamiem rezultātiem – tekstu, vizuāliem objektiem, ierakstiem (gan audio, gan video). Tātad pētnieks strādā ar kāda jau iepriekš savākto materiālu.⁵⁵ Principā varētu arī teikt, ka šī metode neierobežo pētnieku un viņam nav jāpakļaujas nekādiem apstākļiem. Viss ir atkarīgs no paša pētnieka. Pētniecības procesu neietekmē ne laikapstākļi, ne, piemēram, mūsdienu pasaulē sastopamās pandēmijas ierobežojumus saistībā ar Covid - 19 vīrusa izplatības ierobežošanu, pētnieku neietekmē cilvēki, kas varbūt ir grūtāk izaicināmi uz sarunu vai viedokļa izteikšanu. To, cik daudz tiks izpētīts un ieraudzīts tekstos, ir atkarīgs tikai un vienīgi no paša pētnieka kompetences un viņa sastādītajām kontentanalīzes kategorijām.

Principā varētu teikt, ka šī metode palīdz pētniekam atrast un noteikt pētāmā teksta jeb satura jēgu, mērķi vai ietekmi jebkuram komunikācijas veidam, kas pieejams ir pētniecībai – presei, daiļliteratūrai, kuros tad pēta tēmu detaļas, kas atkārtojas vai tiek īpaši izceltas, vai uzsvērtas, veicinot teksta jēgas projicēšanos auditorijas prātos un veicinot tā apzinātu vai nepazinātu arī saglabāšanos tur, tātad veicinot ietekmi, rada mājienu un arī netiešus norādījumus uz kaut ko.⁵⁶

Ar kontentanalīzi var arī uzskatīt par sistemātisku mēģinājumu analizēt dažādus dokumentus, runas un arī vizuālos materiālus, kā piemēram, avīzes, žurnālus, dažāda veida dienasgrāmatas, var arī runas un uzrunas, kā arī televīzijas pārraides un raidījumus.⁵⁷

⁵⁴ Silverman, D. (1999). *Interpreting Qualitative data*. London: Sage publication, 123. lpp

⁵⁵ Ņikišins, J., Nacionālā enciklopēdija (2020). Kvantitatīvās metodes socioloģijā <https://enciklopedija.lv/skirklis/2250-kvantitat%C4%ABv%C4%81s-metodes-sociolo%C4%A3ij%C4%81-> (skatīts 15.04.2021)

⁵⁶ RSU, Kvantitatīvā pētījuma stratēģija <https://www.rsu.lv/petniecibas-terminu-vardnica/kvantitati-va-petijumu-strategija>

⁵⁷ Gray, P., S., Williamson, J., B., Karp, D., A. & Dalphin, J., R. (2007). *The Research imagination*. UK: Cambridge University Press, 283lpp

Kopumā kontentanalīzes pētījums var atklāt daudz ko gan par pašu komunikatoru (ziņas vai domas paudēju), gan arī par auditorijas tā brīža stāvokli – ko viņi domā, kā viņi domā, kādas ir emocijas, kas valda tobrīd sabiedrībā utt.⁵⁸

Veiksmīgai kontentanalīzes pielietošanai nepieciešams veidot ir izlasi, ar kuras palīdzību var sākt ievākt un sistematizēt statisko informāciju un izdarīt secinājumus. Izlases kopām jābūt pietiekami precīzām, izlases izpētes rezultātiem jābūt vispārināmiem uz visu ģenerālo kopu.⁵⁹ Nekvalitatīva izlases veidošana un nekvalitatīvas izlases kopas var radīt kļūdainus secinājumus.

Kontentanalīzes metodi izveidoja un attīstīja tādi zinātnieki kā amerikāņu politologs Harolds Lasvels (Harold Lasswell) un uzvedības zinātnieks Bernards Berelsons (Bernard Berelson).

H. Lasvels bija ierindojies divdesmitā gadsimta viens no populārākajiem zinātniekiem sociālajās zinātnēs. Dzimis 1902. gadā Ilinoisas štatā.

Savukārt, B. Berelsons dzimis 1912. gadā, tika uzskatīts, ka viņš piedalījās komunikācijas studiju “zelta laikmetā”.⁶⁰

4.2 Fokusa grupas analīze pētniecībā

Fokusa grupas intervija ir kvalitatīvās pētniecības metode, ar kuras palīdzību ātri un vienkārši var izprast auditorijas viedokli un arī veidu, kā tieši šāds uzskats viņiem ir veidojies. Fokusa grupas ietvaros dalībnieki ne tikai apspriež noteiktas vadītāja ievirzītas tēmas un diskusijas, bet arī nonāk pie jaunu ideju un ieteikumu ģenerēšanas, kas var palīdzēt ražotājam vai izplatītājam, vai arī pētniekam rast ieteikumus kādas problēmas risināšanai vai situācijas uzlabošanai, kā arī jebkāda veida produkta, pakalpojuma, koncepta vai komunikācijas attīstībai un tā uzlabošanai.⁶¹ Šādā veidā tiek rasta auditorijas vēlmju izpratne, kas var arī vairot auditorijas skaitu, attiecīgi var uzlabot arī, piemēram, medija finanšu rādītājus.

Fokusa grupas dalībnieki parasti ir dažāda vecuma kategoriju, dažādu viedokļu un uzskatu piekritēji. Parasti veidotās fokusa grupas vidējais ilgums ir no vienas stundas līdz pusotrai stundai.⁶² Reizēm mēdz gadīties, ka dažādu temperamentu un ideju cilvēki var izraisīt

⁵⁸ Turpat

⁵⁹ Ņikišins, J., Nacionālā enciklopēdija (2020). *Kvantitatīvās metodes socioloģijā* <https://enciklopedija.lv/skirklis/2250-kvantitat%C4%ABv%C4%81s-metodes-sociolo%C4%A3ij%C4%81-> (skatīts 15.04.2021)

⁶⁰ Chicago Journals (1980). *Bernards Berelson*, Chicago: University of Chicago, 407 lpp

⁶¹ Kantar, *Kvalitatīvie pētījumi* <https://www.kantar.lv/ko-mes-daram/musu-petijumu-metodes/kvalitativie-petijumi/> (skatīts 31.03.2021)

⁶² Kantar, *Kvalitatīvie pētījumi* <https://www.kantar.lv/ko-mes-daram/musu-petijumu-metodes/kvalitativie-petijumi/> (skatīts 31.03.2021)

konfliktus, taču ierobežots un kontrolēts konflikts var novest pie ļoti precīziem komentāriem, labiem ieteikumiem un kvalitatīviem secinājumiem.

Tāpat jāņem vērā, ka var gadīties, ka atlasītajā fokusa grupas dalībnieku vidū var būt persona ar izteikti dominējošu uzvedību, kuru vadītājam var radīt grūtības savaldīt vai var radīt pat neiespējamu iespēju to izdarīt.⁶³

Kvalitatīvas diskusijas norisei iepriekš vadītājam nepieciešams izveidot un saprast fokusa grupas vadlīnijas un plānu, svarīgi izprast un censties realizēt tās pamatuzdevumus.⁶⁴ Vadītājs ar jautājumu palīdzību virza diskusiju par dalībniekiem zināmu tēmu un problēmu. Svarīgi ir arī piefiksēt dalībnieku atbildes un izteiktās domas. Noteikti fokusa grupas diskusijas nepieciešams fiksēt gan rakstiski pierakstot noteiktas idejas, domas un ieteikumus, kā arī ierakstot to digitālajā formātā, kas ļautu diskusijas pārklauties vēlreiz un mazinātu iespējamību, ka kaut kas svarīgs tiek palaists garām. Vienīgais, ka diskusiju ierakstu atkārtota klausīšanās aizņem daudz laika, tā piefiksēšana ir laikietilpīgs process un pētniekam ar to būtu jārēķinās jau pašā sākumā.

Jāņem vērā arī, ka fokusa grupas moderators jeb sarunas vadītājs var likties atsvešināts no pašas auditorijas, tā nereaģēs uz izteikumiem kā tuva uzticības persona, bet gan izteikumi būs diezgan attālināti un neitrāli. Vadītājs var ietekmēt situāciju tikai uzdodot jautājumus vai ieturot pauzi, ļaujot runātājam izpausties un iespējami provocēt citus uz diskusiju.⁶⁵ Tomēr neskatoties uz to, jāmēģina uzturēt pēc iespējas neitrālāka un neformālāka vide, lai dalībnieki justos drošāki un nebaidītos izteikt pēc iespējas patiesākas domas un emocijas.⁶⁶ Pašā fokusa grupas diskusijas sākumā moderatoram jeb diskusijas vadītājam būtu nepieciešams uzdot jautājumus, kas ļautu iepazīt grupas dalībniekus gan, lai pats moderators saprastu mazliet vairāk, gan arī, lai pārējie grupas dalībnieki nejostos viens ar otru tik sveši. Šajā gadījumā nepieciešami būtu jautājumi, kas "kausētu ledu". Cilvēki, kas nejūtas vairs tik sveši viens ar otru un jūtas komfortablāk viena otra klātbūtnē, izsakās atklātāk un nebaidās runāt vai izteikt savas domas pat ja tās nesakrīt ar citu dalībnieku domām vai viedokļiem.

Fokusa grupas priekšrocību var uzskatīt to, ka šī metode ļauj ātri iegūt kopējo priekšstatu, efektīvs veids, lai ietaupītu laiku, bet iegūtu padziļinātu informāciju īsā laikā un fokusa grupas vadītājs var virzīt sarunu vēlamajā virzienā.⁶⁷ Šai metodei nav arī nepieciešams liels respondentu vai dalībnieku daudzums, kas mēdz būt grūti izpildāms nosacījums.

⁶³ Šūpule, I., Promocijas darbs (2012). *Etniskās un nacionālās identitātes sociālā konstruēšana mijiedarbībā: Latvijas gadījuma izpēte*, 146lpp

⁶⁴ SKDS, Kvalitatīvie pētījumi <https://www.skds.lv/petijumu-veidi/kvalitativie> (skatīts 3.03.2021)

⁶⁵ Šūpule, I., Promocijas darbs (2012). *Etniskās un nacionālās identitātes sociālā konstruēšana mijiedarbībā: Latvijas gadījuma izpēte*, 146lpp

⁶⁷ SKDS, Kvalitatīvie pētījumi <https://www.skds.lv/petijumu-veidi/kvalitativie> (skatīts 3.03.2021)

Par trūkumiem var uzskatīt aspektu, ka ir grūti analizējamas atbildes, jo katrs var pateikt vienu domu dažādos veidos, ļoti svarīgi ir uztvert tieši domu, neprofesionāls grupas vadītājs var nespēt vadīt grupas diskusiju vēlamajā virzienā, saruna var novirzīties nevēlamajā virzienā, kā arī ir salīdzinoši apgrūtināša cilvēku sapulcināšana vienā noteiktā laikā un vietā. Šajos, ārkārtas situācijas laikos, vieglāk iespējams ir tieši ar laika atrašanu tā, kā cilvēkiem ir nosacīti vairāk brīva laika, taču interneta sakaru problēmas varētu būt viena no problēmām, ar ko var saskarties mūsdienās.

Problēmu arī varētu radīt arī tas, ka cilvēki būs attālinātāki, nejutīsies tik komfortabli kā esot klātienē, bet, iespējams, kādam tas tieši ļaus justies labi un ērti un spēs izteikt vairāk, būt atklātāks, nekā esot klātienē aci pret aci ar svešiem cilvēkiem, tomēr monitora esamība rada tādu kā vairogu jeb aizsargu cilvēkam.

Vienīgais, ka datora ierobežotais laukums neļaus pilnībā saskatīs kā fokusa grupas dalībnieki reaģē ar ķermeņa valodu, jo ķermeņa valoda tomēr daudz ko var pateikt, pat vairāk nekā vārdi.

5. EMPĪRISKĀ DAĻA

Darba empīriskajā daļā, kā pētījuma metodes, tiek izmantotas kontentanalīze un fokusa grupa. Ar divu iepriekš minēto metožu pielietojumu tika izpētīts žurnāls “Mans Mazais”, jo ir svarīgi izprast žurnāla saturu un metodes ar kādām galvenā doma tiek pasniegta. Svarīgi ir ar kontentanalīzes palīdzību izprast kādas tēmas tiek publicētas žurnālā, kā žurnāla redaktori panāk domas nonākšanu līdz lasītājam, kā vecāku loma tiek reprezentēta, vai un kā žurnāls reprezentē vecāku audzināšanas stilus, kā arī nedaudz apskatīts kādas tēmas žurnāls vispār nepiedāvā vai ļoti minimāli piedāvā savai auditorijai. Pētījums iespējams palīdzētu žurnālam palielināt auditoriju, pievēršot uzmanību tam, ko žurnāla “Mans Mazais” lasītāji vēlētos. Kontentanalīzes ietvaros papildus tekstam tiek pētīts arī vizuālais materiāls – fotogrāfijas pie rakstiem, fotogrāfijas pie intervijām un arī reklāmas.

Salīdzināts tiks arī tas, kā iepriekš minētais ir vai nav mainījies laika gaitā, noteiktajā pētījumā kā un ko žurnāls pasniedza savai auditorijai 2008. gadā un kā un kas tiek pasniegts laika posmā no 2017. gada līdz 2019. gadam. Visas tēmas tiks salīdzinātas starp 2008. gadu un laika posmu no 2017. gadam un 2019. gadam, kas it kā nav ilgs laika posms, taču pietiekams, lai saprastu vai žurnāls “Mans Mazais” ir mainījis savu domu un tēmu pasniegšanas veidu, kā arī vai ir mainījušās tēmas laika gaitā, svarīgi arī ir saprast audzināšanas metožu reprezentēšanu žurnālos šajos laika posmos, vai tie, piemēram, ir dalīti starp dzimumu vai nē.

Savukārt, ar fokusa grupas palīdzību tika iegūts padziļinātāks ieskats par pašas auditorijas domām un uzskatiem par žurnāla tēmām, to pasniegšanas veidiem, vecāku audzināšanas modeļu pasniegšanas veidiem. Kā arī saprast vai žurnāla auditorija piekrīt žurnāla “Mans Mazais” veidotāju un redaktoru domām un veidiem kā informācija vai viedoklis tiek pasniegt, nedaudz tika apskatīts arī ko paši žurnāla lasītāji vēlētos vairāk, biežāk vai vispār ieraudzīt žurnālā. Fokusa grupas ietvaros veicinot diskusiju var nonākt arī pie secinājumiem par žurnālu “Mans Mazais”, kā arī pie ieteikumiem, kas palīdzētu žurnālam noturēt savu auditoriju, kā arī iespējams to paplašināt. Žurnāla redakcijai vajadzētu ieklausīties lasītāju vēlmēs neatkarīgi no tā vai žurnāls būs drukātā veidā vai digitālā formātā. Neviens žurnāls bez auditorijas, bez lasītājiem nespēs izdzīvot un uzturēt savas domas reprezentēšanu.

Materiālus, kas saistīti ar kontentanalīzes veikšanu var apskatīts pielikumā nr. 1, savukārt, pielikumā nr. 2, var apskatīt pamatjautājumus, kas tika uzdoti fokusa grupas dalībniekiem.

5.1 Žurnāls “Mans Mazais”

Žurnāls “Mans Mazais” iznāk reizi mēnesī, kopā gadā publicējot 12 žurnāla numurus. Tos pārvalda un izdod izdevniecība “Santa”. Pašu žurnālu sāka izdot 1994. gadā, kas bija plānots kā palīgs vecākiem bērnu audzināšanā. Žurnālam “Mans Mazais” arī reizi gadā iznāk kāds papildus izdevums, kas parasti tiek veltīts vienai globālai tēmai, piemēram, dzemdībām.

Var novērot, ka, piemēram, 2019. gadā un 2020. gadā žurnālam iznāk vairs tikai 6 izdevumi gadā, tas gan var būt saistīts ar pasaules pandēmijas situāciju, kas liek žurnālam ierobežot resursu izlietojumu, kā arī - ierobežo žurnālistu iespējas vākt informāciju.

Pēc tīmekļa vietnes mājaslapas <https://www.manizurnali.lv/par-izdevniecibu/izdevumu-redaktori> var secināt, ka žurnāla “Mans Mazais” galvenā redaktore ir Ērika Bērziņa.

2007. gadā darbību uzsāka mājaslapa mansmazais.lv, kas darbojas ar tādu pašu domu kā žurnāls – būt par palīgu vecākiem bērnu audzināšanā, taču mūsdienīgākā veidā – digitāli.

Žurnāla saturs interneta vietnē ir par samaksu, bet atsevišķas publikācijas ir bezmaksas. Tas ļauj žurnālam saglabāt savu auditoriju vismaz daļēji, kad digitālajā vidē daudz kas ir bezmaksas un maz cilvēku lasa papīra veida žurnālus.

Papildus digitālajam žurnālam, tiek uzturēti arī žurnāla “Mans Mazais” sociālie tīkli, piemēram, Instagram konts, kurā tiek publicēti ieraksti un fotogrāfijas, kas kalpo kā reklāmas variants auditorijas piesaistei.

Žurnālam “Mans Mazais” veidojoties, ir attīstījušies arī dažādu tematiku pielikumi, piemēram, “Mans Mazais” skolā”, kur tēmas lielākoties ir par bērnu dārza izlaiduma grupiņas un pirmās klases bērniem.

Otrs spilgtākais papildizdevums ir ““Mans Mazais” topošajiem vecākiem”, kurā tiek piedāvātas tēmas topošajiem vecākiem, grūtniecību, dzemdībām un bērnu pirmajiem mēnešiem.

Kopējā žurnālā “Mans Mazais” tiek apskatītas dažādas tēmas par bērniem dažādos vecumposmos, bet speciālizdevumi ir vairāk noteiktiem vecumposmiem vai noteiktām situācijām, piemēram, 2008. gadā iznāca papildizdevums, kas paredzēts tieši tēviem.

Pati izdevniecība skaidro, ka žurnāls “Mans Mazais” ir par mazuļiem, to attīstību, veselību, audzināšanu, attiecībām ģimenē un bērnudārzā, palīgs vecākiem no bērna pirmajiem sirdspukstiem līdz par pirmajām skolas gaitā, kā arī par māmiņas veselību, skaistumu un emocionālo pasauli.⁶⁸

⁶⁸ Izdevniecība žurnāls “Santa” vēsture. <https://www.manizurnali.lv/par-izdevniecibu/vesture> (skatīts 05.05.2021)

Šādā viņu skaidrojumā īsti nepiemin tēva lomu, bet uzsvars tiek likts uz māmiņu un mazuli. Šādā veidā akcentējot vienu vecāku, bet otru atstājot otrajā plānā.

5.2 Kontentanalīzes rezultāti

Kontentanalīzes ietvaros tika apskatīti žurnāli “Mans Mazais”, kuri tika izdoti 2008. gadā no janvāra līdz decembrim, kā arī izdevumi kuri tika izdoti laika posmā no 2017. gada pirmā izdevuma līdz 2019. gada pirmajam numuram. Kopā trīs gadu ietvaros tika apskatīti 40 izdevumi, no kuriem darba autore arī izvirzīja secinājumus un ieteikumus žurnāla “Mans Mazais” redakcijai un gatavoja jautājumus, lai varētu īstenot otru pētniecības metodi – fokusa grupas diskusiju. Jautājumu bāze tika veidoti un balstīti tieši no kontentanalīzes secinājumiem.

2008. gadā izdoti tika 12 eksemplāri plus divi speciālizlaiduma numuri ar nosaukumu “”Mans Mazais” Tev, tēti!: par dzīvi kopā ar bērnu” un “”Mans Mazais” Gaidām”. 2017. gadā tika izdoti 12 žurnāla numuri plus viens speciālizdevums “”Mans Mazais” ko gaidīt no dzemdībām”. 2018. gadā tika izdoti 12 žurnāla izdevumi plus viens speciālizlaiduma numurs ar nosaukumu “”Mans Mazais” Pirmais gads”.

Izvēlēti tika tieši izdevumi pirms 2019. gada, kad visā pasaulē sākās Covid-19 pandēmija, jo tieši 2019. gadā arī žurnāla numuri samazinājās uz pusi, proti, gada ietvaros tika izdoti seši žurnāla numuri, tieši tas pats arī notika 2020. gadā.

2008. gadā žurnāla numuros tika apskatītas tādas tēmas, kā :

- Montesori pedagogija, kas tiek piedāvāta kā alternatīva metode pedagogijā, kur bērns tiek uzskatīts par personību, viņam tiek dota brīva izvēle ar ko nodarboties un ko darīt;
- Kā mainās ģimenes budžets piedzimstot mazulim;
- Vispārīgas tēmas par, piemēram, bērnu rotaļlietām, vingrinājumiem, bērnu veselības jautājumiem, produktiem;
- Vientuļās mātes stāsts;
- Vecāku savstarpējo attiecību uzlabošana un attīstīšana bērna gaidību laikā – kā risināt strīdus, kad vērsties pēc profesionālas palīdzības;

2017. gada žurnāla numurs tika apskatītas tādas tēmas, kā:

- Paternitātes testi;
- Vispārīgas tēmas par, piemēram, bērnu rotaļlietām, vingrinājumiem, bērnu veselības jautājumiem, produktiem;
- Mazāk tēmu par vecāku savstarpējām attiecībām;
- Vairāk tēmu par sieviešu steriotipiem – kā pieņemt savu ķermeni pēc dzemdībām, ādas kopšana ziemā;
- Vairāk tēmas par vecāku attiecībām ņemot vērā bērnus – vai bērnam vieta vecāku gultā, dzemdējam kopā.

2018. gada žurnālu numuros tika apskatītas tādas tēmas, kā:

- Vispārīgas tēmas par, piemēram, bērnu rotaļlietām, vingrinājumiem, bērnu veselības jautājumiem, produktiem – vairāk nekā iepriekšējo gadu numuros;
- Arī parādās ģimenes jautājumi, taču ne vecāku starpā, bet vecāki iesaistoties bērnam – kā vīrietis var palīdzēt dzemdībās, ar ģimeni pa Latviju;
- Parādās ļoti daudz tēmas par veselību – vakcinēšanos, ārstiem un dažāda veida slimībām.

Jau iepriekš darbā tika apskatīts žurnāla redakcijas nostādījums par žurnāla “Mans Mazais” galveno satura vēstījumu, ka žurnāls paredzēts topošajām un esošajām ģimenēm apskatīt svarīgākos jautājumus par bērna aprūpi, veselību un audzināšanu. Atsevišķi tiek izdalīta arī mammas veselība un emocionālais stāvoklis, salīdzinot 2008. gada izdevumus ar 2017. gada līdz 2018. gada izdevumiem, tad vairāk ir parādījušās tēmas par mammas ārējo izskatu – svaru, ādu, higiēnu un vizuālo koftēlu.

Tēva loma vairāk parādās kopējos rakstos par ģimeni, izņemot 2008. gadā izdoto speciālizdevumu “”Mans Mazais” Tev, tēti!: par dzīvi kopā ar bērnu”, kur parādās raksti ar nosaukumu “Kāpēc vīrieši grib bērnus?”, “Kāpēc vīrietim mūsdienās vīrietim ir izdevīgi iesaistīties ģimenes dzīvē” un “Pazudis darbā”. Jau vien no šiem nosaukumiem var noprast, ka vīrietis var negribēt bērnus un ir atsevišķi pat jāizprot kādēļ vēlas, vīrietis ir tas, kas daudz strādā, nozūd darba kalnos un mazāk iesaistās ģimenes dzīvē un pat absurdi rakstu nosaukumi, kā, piemēram, “Kādēļ vīrietim mūsdienās ir izdevīgi iesaistīties ģimenes dzīvē”.

Veicot kontentanalīzi, darba autore secināja, ka tēva loma šajos bērnam nozīmīgajos vecuma posmos un arī māmiņas dzīves svarīgajās daļās neesot tik būtiska un žurnālā faktiski pat netiek pieminēta.

Būtiski pieminēt, ka salīdzinot 2008. gada izdevumus ar 2017. līdz 2018. gada izdevumiem, tēva loma tiek mazāk pieminēta globālās lietās, parādās pa retam rakstos un arī žurnālā ir mazāk reklāmas, kas paredzētas vīriešiem.

Proti, 2008. gadā tēva loma tika vairāk pieminēta, taču ar mazliet negatīvu noskaņu, ar vēstījumu, ka tēva loma atšķiras no mātes lomas, kā arī, ka var neiesaistīties bērna audzināšanas jautājumos tik pat kā vispār. Mūsdienīgākos žurnāla izdevumos tēva loma parādās interviju veidā, kur tiek intervēta kāda atpazīstama ģimene un tēvs ir klātesošs, kā arī parādās tēmās, kur ir par ģimeni kopumā runāts. Tēviem reti tiek atvēlēti pilni raksti vai raksti, kuri būtu veltīti tikai vīriešiem.

Bērna pilnvērtīgai dzīvei un attīstībai nepieciešami ir abi vecāki gan māte, gan tēvs. Latvijā gan māte, gan tēvs var doties bērna kopšanas atvaļinājumā, attiecīgi bērnam ir divi vecāki, kas abi uzņemas atbildību. Žurnāls “Mans Mazais” tēvu ir tik pat kā izspieduši no

ģimenes loka, žurnāls fokusējas uz mammām, viņu vajadzībām un pielāgo arī mārketingu tieši sievietēm auditorijai. Reklamēti tiek dažādi produkti, kas paredzēti tieši sievietēm, kā arī žurnālā apskatītās tēmas, kas neattiecas uz ģimeni kopumā vai mazuļiem, bet ir veltīti tieši sievietēm.

5.2.1 Žurnālā apskatītās tēmas

Žurnālā apskatītās tēmas ir daudzpusīgas, taču tās var sadalīt noteiktās kategorijās. Katrā žurnāla numurā parādās tēmas par bērna veselību, dažādus ieteikumus kā izvairīties vai tikt galā ar tām, piemēram, kā atbrīvoties no blusām bērnam vai kā tikt vaļā no rota vīrusa. Tāpat var atrast arī tēmas par dzemdībām, jaunās māmiņas veselību un izskatu, emocionālo līdzsvaru. Daudzas tēmas tiek veltītas dažādām bērnu precēm, ieteikumiem par labākajiem bērnu produktiem noteiktā kategorijā, piemēram, kuras ir labākas rotaļlietas, kad bērnam zobi sāk augt vai kuras ir labākās rotaļlietas, kas attīsta smalko motoriku.

Žurnālā tiek atspoguļoti dažādi viedokļi un ekspertu viedokļi par kādu tēmu, piemēram, ieteikumu - kā tikt galā ar tām pašām blusām vai kā izvēlēties pareizu pārtiku bērnam. Darba autores apskatītajos žurnālos gandrīz nav atrodamu tematu par topošā vai jaunā tēva emocionālo līdzsvaru, labsajūtu un labklājību.

Dažos izdevumos parādās testi un raksti par vīrieša gatavību kļūt par tēvu, savukārt, šādas tēmas netiek attiecinātas uz sievietēm, liecinot, ka sievietēm nav tādas izvēles kāda tā ir vīriešiem, un sievietes jau no sākta gala, pēc kontentanalīzē secinātā, žurnāla "Mans Mazais" nostājas, ir gatavas kļūt par mātēm. Tas norāda uz tendenci uzskatīt, ka sievietēm jau no dabas ir mātes instinkts un tas dod arī zināšanas, sapratni un vēlmi kļūt par māti. Šāda nostāja var raisīt žurnāla "Mans Mazais" auditorijā "nepilnvērtīgas" sievietes sajūtu. Sievietes, kuras nav gatavas vai nezina ko iesākt, kad bērns jau ir pieteicies, vai nav pārliecinātas par "pareizo" laiku bērniem, var justies nespējīgas tikt galā ar situāciju un žurnāls veicina tikai sievietes diskrimināciju, sava veida noniecināšanu, vainas sajūtas un arī slikta pašvērtējuma veidošanos.

Vienlaikus secināms, ka temati, kur tēva emocionālā labsajūta tiek iepludināta citās tēmās, it kā liekot noprast, ka tas nav pieņemami vai nav aktuāli, var veicināt gan depresijas veicināšanu, gan nevēlēšanos iesaistīties. It kā tikai garām ejot pieskarās šīm tēmām, lai gan tēviem tāpat kā mātēm ir emocijas un vajadzības. Vīrieša dzimuma pārstāvjiem arī ir tik pat svarīgi kā sievietēm, izprast savas emocijas, vēlmes un sajūtas un jāiemācās par tām runāt un dalīties ar sev tuvajiem cilvēkiem.

Darba autores apskatītajos žurnāla "Mans Mazais" numuros salīdzinoši maz tiek pievērsta uzmanība jaunās māmiņas atpūtai un nedalītajam laikam sev. Atsevišķos žurnāla izdevuma eksemplāros parādās tēmas par tēva saguršanu bērna gaidīšanas posmā vai

jaundzimušā audzināšanas procesa laikā, taču nekur netiek pieminēts, ka sieviete var tik pat ļoti nogurt un ka var rasties vēlme atpūsties, veltīt laiku sev un savām interesēm, un arī hobijiem.

Žurnālā parādās tēmas arī par sievietes ķermeņa pieņemšanu pēc dzemdībām, kas var būt motivējoši jaunajai māmiņai, bet tai pat laikā parādās arī tēmas par sagurušas ādas “pabarošanu” ar dažādiem līdzekļiem, kas var likt justies slikti, ja tos līdzekļus, piemēram, nevar atļauties.

Kopumā žurnāls sievietei uzliek spiedogu, ka viņa ir primārā aprūpētāja, bet tēvs ir tikai tāda sekundāra vajadzība.

Visu triju gadu izdevumos ir intervijas ar vīriešiem par viņu ģimenēm, bērniem, bērnu gaidīšanu un audzināšanu. Šīs intervijas ir vairāk pozitīvas, kas autores ieskatā ir vairāk motivējošas auditorijai.

2008. gada un 2017. gada līdz 2019. gada pirmajam numuram neparādās nevienas tēmas par viendzimumu pāru ģimenēm vai par ģimenēm, kurās tiek audzināti bērni ar īpašām vajadzībām. Šādas informācijas izskaušana samazina auditoriju, un veicina domāšanu, ka tas ir kas nepieņemams un ļoti atšķirīgs no pieredzētā ikdienā.

5.2.2 Vizuālā materiāla vēstījums

Aplūkojot 2017. gada līdz 2018. gada žurnāla izdevumos atainotās publikācijas var secināt, ka lielākoties parādās māte un bērns, vīrietis retāk, savukārt 2008. gada izdevumos tēvs parādījās noteikti biežāk un vairāk. Tas liecina, ka tomēr pat nelielā laika griezumā, kas ir 10 gadi tēva loma ir tikpat kā pazudusi un žurnāls vairāk akcentējas uz bērnu un māti, viņu savstarpējām attiecībām un arī abu veselību un sava veida labsajūtu.

Tēvs parādās fotogrāfijās pie intervijām, kur visi ir perfekti smaidoši. Šie attēli rada mazliet maldīgu, pat ideoloģisku skatījumu uz sabiedrībā atpazīstamiem cilvēkiem – ka grūtības viņus nepiemeklē, viņi vienmēr smaida, bērni nekad nenosmērē drēbes, arī vienmēr smaida, visiem vienmēr labs noskaņojums, bērni nekad neraud un nekašķējas, vecāki nekad nav saskārušies ar domstarpībām savā starpā.

Vīrietis vairāk klātesošs mūsdienu izdevumos ir tieši, tad, kad sieviete ir gaidībās, tas parādās dažādās fotogrāfijās pie rakstiem vai reklāmas vizuālajos materiālos, kur tiek reklamēti kādi produkti, kas tieši paredzēti ir topošajai māmiņai, gaidāmajam bērniņam vai kopumā topošās ģimenes produktiem, piemēram, zīdaiņu mēbelēm.

Arī salīdzinot reklāmas var manīt, ka 2008. gada izdevumos tika reklamēti produkti gan kas paredzēti bērniem dažādos vecumos, gan mātei, gan tēvam savukārt, mūsdienu izdevumos vairāk parādās produkti tieši mātēm un bērniem, tēviem vairs tik pat kā nav.

Reklāmās, kur parādās topošais vai jaunais tēvs ir tikai klātesošs, tas tik pat kā nenes nekādu vēstījumu.

Starp izdevumiem parādās atšķirība, ka mūsdienās vairāk tiek reklamēti skaistumkopšanas līdzekļi sievietēm, dažādi krēmi, maskas un želejas skaistumam.

5.2.3 Audzināšanas stilu atspoguļojums

Žurnālā visai maz parādās tēmas par audzināšanas stiliem. 2008. gada izdevumā parādījās tēma par Montesori pedagoģiju, kas it kā tiek atspoguļots kā autoritatīvais audzināšanas stils, taču brīžiem arī noteiktajā rakstā var manīt permisīvā – visatļaujošā audzināšanas stila iezīmes.

Žurnālā neparādās tēmas par, piemēram, vecvecāku audzināšanu, kur bieži vien ir autoritatīvās audzināšanas vai permisīvās audzināšanas stila galējības tā vistiesākajā izpratnē. Netiek arī pienācīgi apskatītas iespējas, kad vecvecāki neapzināti vai varbūt arī apzināti grauj vecāku autoritāti bērnu acīs vai kad iemāca bērnu manipulēt, ar visiem līdzekļiem panākt savu un reizēm arī uzvesties nepienācīgi un nekorekti gan pret tuviniekiem un apkārtējiem, gan savā ziņā ieaudzina egoismu jau mazliet pārmērīgā izpratnē.

Audzināšanas stili netieši parādās intervijās ar ģimenēm, kas ir ik katrā izdevumā, bet, protams, šie audzināšanas stili tiek reprezentēti ļoti netieši un itkā apkārt ejot. Intervijās arī netiek runāts vai pieminēts par sekām ko audzināšanas stils var novest, tikai tiek atspoguļotas metodes vai noteiktās ģimenes paņēmieni kā tikt ar kādu situāciju galā. Lielākoties šīs rubrikas darbi vairāk iepazīstina ar sabiedrībā pazīstamu cilvēku ģimenēm, pat negatīvās lietas vai kādas grūtības tiek pasniegtas izdaļoti.

Intervijās katra ģimene pastāsta kaut ko par savām metodēm audzināšanā un noteikumiem, taču pats žurnāls savu auditoriju neiepazīstina ar audzināšanas stiliem un to, kādas sekas tas rada un var radīt nākotnē uz jau pieaugušu cilvēku un viņa raksturu.

Darba autores ieskatā pie šīs tēmas žurnāla redakcijai vajadzētu uzlabot un mainīt. Iespējams kādam tieši šāda tēma liktu aizdomāties kā audzina savu atvasi un ar kādām metodēm panāk vēlamu efektu, parādot sekas, iespējams kāds vecāks censtos mainīt to, kamēr tas vēl ir iespējams, tomēr jo vecāks bērns, jo grūtāk ir ko mainīt.

5.2.4 Vecāku lomas reprezentācija

Žurnālā īsti netiek uzsvērta vecāku lomu atšķirība, pasniedzot, ka abi vecāki ir atbildīgi, tomēr vienlaikus uzsverot, ka svarīgākais bērna dzīvē ir mātes esamība, kas principā parāda stereotipisku domāšanu. Žurnāls tieši tāpat neuzsver, ka sieviete ir atbildīga par, piemēram, mājāsaimniecību un ēdiena gatavošanu, taču nav arī minēts, ka tas būtu jādara vīrietim. Tādas

tēmas netiek izskatītas vispār, kas noved pie tā, ka žurnāla “Mans Mazais” auditorijai pēc šādu tēmu vēlmes būtu jāvērsas pie citiem informācijas avotiem.

Žurnālā bija spilgts citāts: “Bērnā noteikti ir vajadzīgs mamma tuvums. Bet tēva tuvums arī ir foršs”⁶⁹ Tas liecina, ka māte ir noteikti nepieciešama bērna dzīvē, bet tēvs ir nenoteikts un tas ir forši, ja ir, bet nav obligāts, kas jau pamatā ir ne visai korekts uzskats. Darba autore ieskatā tas rada neveselīgu priekšstatu par ģimeni un bērna audzināšanu.

Žurnāla izdevumos parādās arī tēmas par vientuļajām mātēm un kā sievietei dzīvot pēc šķiršanās tālāk kopā ar bērnu, bet neparādās tēmas par vientuļajiem tēviem, kas savā veidā liek domāt, ka tikai sievietes tiek atstātas ar bērniem.

Ar kontentanalīzes palīdzību izpētot žurnālu “Mans Mazais”, darba autorei rodas jautājums: vai vecāki piekrīt žurnālā virzītajām domām un vai būtu kas jāaktualizē, jo, nesakrītot žurnāla redakcijas vīzijai par žurnālu un žurnāla auditorijas vēlmēm, žurnāls paliek neaktuāls un zaudē savu publiku.

5.3 Fokusa grupas rezultāti

Padziļinātākai izpētei žurnāla “Mans Mazais” auditorijas viedokļa un skatījuma par žurnāla tēmām un problēmām kopumā tika organizēta fokusa grupa ar astoņiem cilvēkiem. To starpā bija piecas sievietes un trīs vīrieši, visi bija žurnāla lasītāji dažādos vecumos. Vecuma amplitūda bija no 23 gadiem līdz 38 gadiem.

Fokusa grupas ietvaros tika uzdoti 11 jautājumi ar papildjautājumiem, kas veicināja diskusijas un kādas domas attīstīšanos. No fokusa grupas dalībnieku atbildēm un domām autore arī varēja izvirzīt secinājumus par žurnāla “Mans Mazais” tēmu klāstu, vecāku reprezentāciju un domas vai idejas pasniegšanas veidu un varēja arī izteikt ieteikumus žurnāla “Mans Mazais” redakcijai.

Pielikumā nr. 2 var iepazīties ar autores sastādītajiem jautājumiem, kas tika sagatavoti pirms fokusa grupas diskusijas notikšanas. Pielikumā ir tikai iepriekš sagatavotie, taču fokusa grupas diskusijas laikā tika uzdoti vēl arī papildus jautājumi, kas veicināja kādas domas attīstīšanos vai labāku izpratnes veidošanos. Darbā jau iepriekš tika minēts, ka fokusa grupas diskusijas jautājumu bāze pirms diskusijas notikšanas tika sastādīta balstoties uz kontentanalīzes secinājumiem, kurus izvirzīja darba autore. Papildus jautājumi tika uzdoti diskusijas laikā atkarībā no situācijas un vērtējot dalībnieku reakcijas un atbildes.

⁶⁹ Žurnāls “Mans Mazais” 2017. Gads, 1, 62-63 lpp

Diskusijas laikā arī dalībnieki uzdeva viens otram jautājumus vai papildināja viens otra teikto, tādā veidā sniedzot pilnvērtīgas un plašas atbildes, kas tikai veicināja izpratnes veidošanos par noteiktu situāciju vai tēmu.

Kopumā fokusa grupas diskusija ilga mazliet vairāk par stundu un atbildes bija pietiekami plašas, ka radās grūtības tās apkopot.

Pašā fokusa grupas diskusijas laikā nekādas aizķeršanās nebija, kā arī starp dalībniekiem neradās lielas domstarpības vai agresīvākas vārdu apmaiņas. Diskusija noritēja mierīgi un domstarpības bija pietiekami argumentētas, ka klausoties tajās varēja daudz labas domas dzirdēt.

5.3.1 Apskatītie jautājumi

Fokusa grupas diskusijas laikā, lai mazliet atslābinātu dalībniekus, samazinātu spriedzi un atvieglotu atmosfēru, tad tika uzdots pirmais jautājums ar ko dalībnieki nodarbojas, kurā pilsētā vai novadā dzīvo, viņu vecums un vārds.

Ievāktie dati liecina, ka dalībnieki bija vecumposmā no 23 līdz 38 gadiem. Kopumā piedalījās piecas sievietes vecumposmā no 23 līdz 38 gadiem un trīs vīrieši vecumposmā no 25 līdz 38 gadiem.

Visi dalībnieki strādā algotu darbu, četri privātajos uzņēmumos, četri valsts iestādēs.

Vidējais ienākumu apmērs ir 700 eiro, kur zemākais ir 600 un augstākais ir 1000 eiro.

Visiem dalībniekiem ir viens vai vairāki bērni, un visi ir žurnāla lasītāji, kāds par tādu kļuvis nesen, tikai pārus mēnešus, kāds jau lasa piecus un vairāk gadus.

Kā pamatojumu kādēļ izvēlas lasīt tieši žurnālu “Mans Mazais”, populārākas atbildes bija :

- Jo nav jāmeklē internetā;
- Jo var vienā žurnālā izlasīt vairākas tēmas, par kurām pat varbūt neaizdomātos
- Jo ieteica radnieki/ draugi
- Jo sākumā bija kā laika kavēklis grūtniecības laikā, bet beigās kļuva par labu padomdevēju.

Fokusa grupas diskusijas dalībnieki norādīja, ka no žurnāla dažus apdomus gan ir ņēmuši vērā, uz jautājumu kādus atbilde katram bija savādāka, kas nu bija palicis atmiņā katram ko ņēma vērā.

Spilgtākās atbildes :

- “Daudz lasīju par jaundzimušā efektīvas iemidzināšanas paņēmieniem, kas man personīgi ļoti noderēja nonākt pie sava “īstā un vienīgā” paņēmiena un palīdzēja kaut cik tikt naktīs pie miega”;

- “Man personīgi, vislabāk patika dzīvē pielietot bērnu biezeņu receptes. Varēju daudz ko iedos mazajam, ko no manis izdomātā neēda.”
- Kāds bērna tēvs visvairāk ņēma vērā “Mans Mazais” tēmu par to, kādēļ tēva vajadzētu piedalīties dzemdībās un neesot nožēlojis ne vienu mirkli, ka izlasījis rakstu, ņēmis to vērā un piedalījies dzemdībās.

Uz jautājumu vai viņuprāt žurnāls “Mans Mazais” sniedz pilnvērtīgu informāciju par bērna audzināšanu, lielākoties fokusa grupas dalībnieki apstiprināja piekrītoši. Divi gan atbildēja šaubīgi un iespējams nepārliecināti, jautājot par iemesliem, pamatoja, ka ne gluži visus rakstus lasa un uztver nopietni un uztver kā pilnvērtīgu informāciju, bet, ka tas var būt saistīts arī ar mūsdienu laikmetu. Jautājot minēt piemērus rakstiem, kā piemēru minēja dažādu bērnu rotaļlietu apskatus vai topus, skaidrojot, ka viņuprāt tās esot apmaksātas reklāmas vai sponsorēti saturi, kas nevieš pilnīgu uzticību produktiem.

Pēc šī vēl trīs fokusa grupas dalībnieki mainīja domas no pilnīgi pārliecinātas atbildes uz nepārliecinātu, bet apstiprinošu atbildi, jo bērna audzināšana vispār esot tāds “piņķerīgs” process kur neesot pareizas un nepareizas metodes, piebilstot, ka, nemin šeit emocionālu vai fizisku vardarbību, kas jau pašā būtībā ir nepieņemami un likumiski sodāma rīcība.

Par bērna audzināšanu dalībniekiem vienas atbildes nebija, uzskata, ka katrs audzina mazliet citādāk, taču kopumā stils gan esot viens, tikai metodes atšķirās. Neviens no dalībniekiem neminēja par citādu audzināšanas stilu ģimenē. Lūdzot raksturot audzināšanas stilu, kāds tas ir, visi raksturoja autoritatīvo audzināšanas stilu.

Žurnālā “Mans Mazais” fokusa grupas diskusijas dalībnieki gan nebija neko lasījuši par audzināšanas stiliem vai to izraisītajām sekām nākotnē bērnam pieaugot.

Jautājot par tēmām, kas netiek pieminētas žurnālā “Mans Mazais” tika sniegtas vairākas atbildes, taču bija tādas, kas atkārtojās vai kurām pārējie grupas dalībnieki piekrita. Viņi minēja, ka netiek pieminētas tādas tēmas, kā:

- Viendzimumu pāri un viņu veidotās ģimenes;
- Bērni ar īpašām vajadzībām;
- Bērni ar speciālo aprūpi;
- Kā savam bērnam pienācīgi izskaidrot viendzimuma pārus un bērnus ar īpašām vajadzībām (viena mamma, gan minēja, ka vienā senākā žurnālā bija lasījusi kā paskaidrot savam bērnam par citiem bērniem ar īpašām vajadzībām, taču tas esot bijis sen un vairs citos izdevumos nav parādījies);
- Kā atpazīt, ka bērnu audzina “nepareizi”.

Fokusa grupas dalībnieku viedokļi par vecāku lomas dalījumu gan atšķirās, viedokļi sadalījās divās frontēs. Pirmās frontes viedoklis bija, ka lomas neatšķiras, visu dara vienādās

daļās gan bērnu audzināšanā, gan mājsaimniecībā. Otra fronte bija pārliecināta, ka lomas atšķirās, piemēram, ēst gatavo tikai sieviete vai strādā tikai vīrietis, kā arī viņi minēja, ka sieviete bērnam sniedz vairāk aprūpi un emocionālās vērtības, savukārt vīrietis vairāk tieši “audzina” un māca.

Piemēram, par mājas darbu pildīšanu viedokļi atšķirās krietni mazāk, lielākoties piekrita, ka mājasdarbus ar bērnu pilda tas, kas vairāk noteikto priekšmetu, klases programmu vai vielu saprot vai kuram pacietība esot lielāka, taču tas notiek neatkarīgi no dzimuma.

Uz jautājumu ko žurnālam “Mans Mazais” vajadzētu mainīt, dalībnieki minēja, ka jāsniedz mūsdienīgāki padomi, jāpiesaista kā eksperti vai padomu devēji vairāk pazīstami cilvēki, piemēram, influenceri, vairāk esot jārunā par problēmām ģimenēs un attiecībās, un jāiekļauj biežāk tēmas, kas iepriekš jau tika minētas kā retāk apskatītas vai pieminētas.

Fokusa grupas dalībnieki apstiprināja, ka laika gaitā audzināšanas metodes un stils ir mainījusies. Skatoties lielākā laika griezumā esot mainījusies sievietes loma ģimenē un dzīvē, attiecīgi iegūstot tiesības strādāt, vēlēties, veidot karjeru, tad jau pamatos tas ir mainījusies. Audzināšanas stils arī kā tāds jau mainījusies esot, neesot vairs dalīts, ka vīrietim piedien autoritatīvais audzināšanas stils vai galēji autoritatīvais audzināšanas stils, bet sievietei permisīvais. Dalībnieki gan atzīst, ka dažās ģimenēs tas gan vēl esot mazliet novērojams, bet neesot noteikti tik izteikts kā tas ir bijis agrāk.

5.3.2 Fokusa grupas grūtības

Mūsdienu apstākļos, kad klātienē tikšanās ir iespējami jāierobežo un ir noteikti likumi, kas paredz tikšanos atļaut tikai divām mājsaimniecībām un tikai svaigā gaisā, tad fokusa grupas tikšanās klātienē bija neiedomājama. Attiecīgi fokusa grupas diskusija bija jāplāno attālināti, taču tas raisīja jaunas grūtības – cilvēku nevēlēšanos pievienoties “Zoom” video zvanam ar kameru un nevēlēšanos, ka diskusiju ieraksta vai publicē kaut kur. Diemžēl arī bija dalībnieki, kas savu iemeslu dēļ nevēlējās, lai piemin viņu vārdus.

Pirms Covid- 19 apstākļiem iespējams būtu bijis vieglāk atrast un uzrunāt topošos un jaunus vecākus, pietiktu aiziet brīvdienās uz kādu māmiņu kluba saietu, taču šajos apstākļos cilvēki bija jāmeklē visos iespējamajos veidos – draugu lokā, paziņu lokā, zināmu cilvēku lokā un pat vienkārši uzrunājot maz pazīstamus cilvēkus internetā.

Tas, protams, veicināja arī noteiktu pierunāšanas spēju attīstīšanos, jo jaunas situācijas, kas liek iziet no komforta zonas veicina attīstību.

Problēmu raisīja jau iepriekš darba teorētiskajā daļā pieminētais iemesls par attālināto vidi un ekrāna ierobežošanu. Dalībniekiem bija vieglāk novērsties no datora ekrāna, lai

ielūkotos telefona ekrānos vai atbildētu uz kāda mājinieka uzdotajiem jautājumiem. Varētu teikt, ka dalībnieki nebija tik sakoncentrēti kā tas varēja būt bijis klātienē diskusijā.

Kā vēl viens traucējošs faktors bija, ka dalībnieka emocijas nevarēja nolasīt no ķermeņa valodas tā, kā ekrānos varēja redzēt tikai cilvēka seju un plecu daļu, aiz kadra palika plauksts un kājas, tas mazliet traucēja nolasīt kad kāds dalībnieks varbūt nepiekrīt cita teiktajam, sanāk, ka mazās detaļas palika neievērotas.

Sākumā arī jucekli radīja runāšanas secība, jau sākumā bija jāvienojas par roku pacelšanu vai atsevišķu cilvēku uzrunāšanu no moderatora puses.

6. SECINĀJUMI UN PRIEKŠLIKUMI

Pielietojot kvalitatīvās pētniecības metodi – fokusa grupas diskusiju un kvantitatīvās pētniecības metodi – kontentanalīzi, tika veikts pētījums un no tā arī autore izvirzīja secinājumus un priekšlikumus, kas varētu sekmēt žurnāla “Mans Mazais” auditorijas noturēšanu un varbūt pat iespējams palielināšanu.

Kontentanalīzes ietvaros secināts tika, ka žurnāls “Mans Mazais” tēvu pozicionē kā otrā plāna vecāku un sekmē domas noturēšanos sabiedrībā, ka tēvs ģimenē nav obligāts un ir tikai sekundārs cilvēks, taču māte ir obligāta nepieciešamība. Mūsdienu sabiedrībā, kur tēvs var darīt tik pat daudz kā māte un māte var darīt tik pat daudz kā tēvs, tad šāda ideoloģija šķiet manāmi novecojusi un nepiedien mūsdienu sabiedrībai.

Autore tāpat arī secina, ka žurnāls “Mans Mazais” šo domu veicina ne tikai ar tēmām un pieejamajiem rakstiem, bet arī ar fotogrāfiju un reklāmu palīdzību, kas ir izvietoti žurnāla atvērumos.

Var manīt, ka 2008. gadā žurnālā “Mans Mazais” bija ievērojami vairāk tēva klātesamība un eksistence gan rakstos, gan vizuālajos materiālos, taču no 2017. gada līdz 2018. gadam tēva loma ir tikpat kā pazudusi. Darba autores ieskatā, iepriekš minēto varētu skaidrot ar to, ka laika periodā no 2003. gada līdz 2008. gada Latvijā bija atsevišķa valsts pārvaldes iestāde bērnu un ģimenes politikas jomā – Bērnu un ģimenes lietu ministrija. Savukārt, to likvidējot 2009. gadā, bērnu un ģimenes politika pārstāja eksistēt kā atsevišķa vienība, tā tika iekļauta labklājības ministrijas sektorā, iespējams, tādā veidā mazinot tās nopietnumu un svarīgumu valstī laika gaitā.

Tāpat arī autore secina, ka ir tēmas, kas auditorijai būtu būtiskas, interesantas un pat nepieciešamas, bet žurnāls “Mans Mazais” apzināti vai nē, šīs tēmas nepiedāvā vai piedāvā ļoti reti saviem lasītājiem. Šajā gadījumā žurnālam “Mans Mazais” vajadzētu izskatīt iespēju biežāk vai atkārtoti veidot rakstu sērijas par, piemēram, viendzimuma pāriem, bērniem ar īpašām vajadzībām un garīgi slimiem bērniem un to, kā savu bērnu ar šīm tēmām iepazīstināt, lai radītu korektu skatījumu un attieksmi pret to. Varētu teikt, lai principā pieminot iepriekš minētās tēmas, savā veidā samazinātu sabiedrības diskrimināciju mūsdienās un arī nākotnē.

Autores ieskatā ir nekorekti no žurnāla veidotāju un redaktoru puses šīm tēmām pievērst manāmi mazāku uzmanību nekā citām, īpaši mūsdienu sabiedrībā, kur, piemēram, viendzimumu pāri aktīvi cīnās par savām tiesībām uz mīlestību. Varētu teikt, ka šajā gadījumā noteiktas sabiedrības daļas tiesības un vēlmes tiek ignorētas un pat atstātas novārtā.

Fokusa grupas diskusijas laikā arī izskanēja vēlme pēc vairāk tēmām tieši topošajiem vai jaunajiem tēviem, jo tēmas, kas paredzētas tieši viņiem esot ārkārtīgi maz. Autores pētījuma

rezultātā nonāca pie secinājuma, ka 2008. gada izdevumos bija stipri lielāka tēva pieminēšana gan vizuālajos materiālos, gan tēmu variācijās, gan vispār tēmu iesaistē. Izdevumos no 2017. gada līdz 2019. gada pirmajam izdevumam tēva parādīšanās izdevumos ir krietni samazinājusies.

Žurnāls “Mans Mazais” akcentu liek uz māti, bērnu un viņu savstarpējām attiecībām, rakstos gan parādās informācija, ka vecāku savstarpējās attiecības ir būtiskas, lai bērns augstu pilnvērtīgi un harmoniskā vidē, taču arī šīs tēmas ir samazinājušās, ja salīdzina, tad 2008. gada izdevumos vecāku savstarpējām attiecībām tika pievērsta lielāka uzmanība, nekā tas ir izdevumos no 2017. gada līdz 2019. gada pirmajam izdevumam. Lielāka uzmanība tika veltīta tieši problēmu risināšanai pāra starpā, kur bērns iespējams nav pat iejaukts.

Autores prāt arī žurnāla “Mans Mazais” paustā doma, ka māte ir primārāka nekā tēvs, īsti neatbilst mūsdienu sabiedrības uzskatam, kaut vai tāpēc, ka tēvam ir tieši tādas pašas tiesības uz bērna audzināšanu, bērnu kopšanas atvaļinājumiem un bērna dzīves svarīguma sastāvdaļu kā tas ir bērna mātei. Pieņemot, ka arī sievietes var veidoties par karjeristēm un pavadīt nosacīti mazāk laika ar bērnu nekā, piemēra, tēvs.

Ierosinājums žurnāla “Mans Mazais” veidotājiem un redakcijai ir vairāk iekļaut tēmas, rakstus un vizuālos materiālus, kas uzsvērtu tēva neatsveramo lomu bērna dzīvē un bērna audzināšanā.

Šī problēma jau izsecināma iepazīstoties ar žurnāla skaidrojumu par to, kas un kam ir paredzēts žurnāls “Mans Mazais” : žurnāls ir par mazuļa attīstību, veselību, audzināšanu, attiecībām ģimenē un bērnudārzā, palīgs vecākiem no bērna pirmajiem sirdspukstiem līdz pat pirmajām skolas gaitām, kā arī par māmiņas skaistumu un emocionālo pasauli. Jau pašā skaidrojumā ir atsevišķi pieminēti bērns un māte, bet tēvs ir “paslēpts” zem vārda “vecāki”, lai gan autores prāt tēvam ir tādas pašas tiesības un pat vēlmes kā mātei. Jau pašā saknē žurnālam vajadzētu mainīt savu vēstījumu.

Žurnāls “Mans Mazais” neizdala arī tēmas par vecāku savstarpējo darbu dalījumu, kas itkā jau ir labi – neveic atsevišķas domas vai dalījumu pozicionēšanu, taču šīs lomas var iepazīt caur intervijām ar kādām sabiedrībā atpazīstamām ģimenēm. No otras puses šādu tēmu pieminēšana iespējams veicinātu izmaiņas sabiedrībā, jo bērni jau savu ģimenes modeli veido ņemot to no savā dzīvē piedzīvoto.

Ņemot vērā iepriekš minēto, darba autore izvirza ieteikumu žurnāla “Mans Mazais” veidotājiem un redaktoriem, ka vienlaikus citām tēmām žurnālā vajadzētu arī iekļaut vecāku darbu dalījumu, mazināt stereotipus par dzimumu lomu sadalījumu, iekļaut ekspertu viedokļus un ieteikumus par šo jautājumu.

Darba autore arī secināja, ka žurnālā “Mans Mazais” ne 2008. gada izdevumos, ne 2017. gada izdevumos, ne 2018. gada izdevumos, kā arī visu iepriekš minēto gadu pielikumos nav manāmas tēmas par bērniem ar īpašām vajadzībām vai, piemēram, kādiem ieteikumiem ko darīt, ja bērnam tiek novērotas autisma pazīmes, protams, ka jāmeklē speciālistu padoms un ieteikumus, taču lieti noderētu arī vecākiem kāds motivējošs un atbalstošs raksts par šo tēmu. Šo novērojumu apstiprināja arī fokusa grupas diskusijas dalībnieki, uzsverot, ka viņiem būtu ļoti būtiski iepazīties ar šādām tēmām, skaidrojot, ka tas var kādreiz palīdzēt atpazīt pazīmes savā vai tuvinieku bērņā. Papildus iepriekš minētajam autore arī piemin, ka žurnālā “Mans Mazais” noderētu iekļaut tēmas par to, kā korekti izteikt aizrādījumus par citu pāru bērniem vai, piemēram, ka ģimenei būtu jāmeklē speciālista padoms savu attiecību risināšanā, bērna audzināšanā vai bērna veselības jautājumos.

Fokusa grupas dalībnieki uzvēra, ka tieši tikpat svarīgi viņiem būtu iepazīties ar to, kā korekti bērnam šādas tēmas pasniegt un kā izskaidrot, ka tas ir pieņemami un ka jādraudzējas ar visiem neatkarīgi no vizuālā izskata. Dalībnieki uzvēra, ka viņuprāt, viņi paši īsti nezinot kā uz to reaģēt, jo vecāki nezināja un nespēja korekti paskaidrot.

Šādas tēmas parādīšanās publikācijās arī mazinātu sabiedrības neizpratni un nepieņemšanu, mazinātu diskrimināciju un veicinātu savstarpējo cieņu vienam pret otru.

Vienlaikus, būtu nepieciešams uzvērt, ka vecāki nav sliktāki vai “nepareizāki” ja viņiem ir piedzimis bērns ar īpašām vajadzībām, bet gan atbalstīt vecākus un iespējams mazināt viņos šo nepilnvērtības sajūtu, kā arī veicināt sabiedrības atklātību par šo tēmu.

Kontentanalīzes pētījuma ietvaros izpētītajos žurnāla izdevumos neparādās tēmas par nelabvēlīgas ģimenes apstākļiem, par to, kur meklēt un pie kā griezties pēc palīdzības, kur vispār un kādu tieši palīdzību var saņemt. Žurnāls “Mans Mazais” pozicionē sevi kā plīgs vecākiem, lai bērns augtu veselīgs un laimīgs, taču veselība vide ir viens no svarīgākajiem faktoriem, lai bērns augtu pilnvērtīgs. Līdz ar to, šāda veida informācija iespējams palīdzētu kādai ģimenei tikt pie nepieciešamās palīdzības un arī atbalsta.

Izdevumos gan izdevās atrast vienu rakstu ar nosaukumu “Paliku viena ar bērnu. Ko iesākt?”, taču triju gadu izdevumu ietvaros tas bija vienīgais tāda veida raksts un lieti pieminēt, ka šis raksts tika publicēts 2008. gadā. Netika ievēroti arī raksti par vientuļajiem tēviem, kas noteiktu apstākļu dēļ ir palikuši vieni ar bērnu. Attiecīgi jau arī no šī skatupunkta skatoties vīrietis ir tas, kas var aiziet no ģimenes un atstāt bērnu sievietei, taču netiek runāts par situācijām kur notiek otrādi.

Kontentanalīzes ietvaros netika arī secināts, ka būtu tēmas par vecāku audzināšanas stiliem un to sekām, 2008. gada izdevumā parādījās raksts par Montessori pedagoģiju, kur tā tika atspoguļota ar autoritatīvās audzināšanas iezīmēm, tika arī atzīmētas arī sekas un ieguvumi no

šīs metodes pielietojuma gan pedagogijā, gan vienkārši ikdienas darbībās un audzināšanā, taču nekur neparādījās tēmas par, piemēram, permisīvās audzināšanas metodi un to, kā to atpazīt un kādas sekas tas atstāj uz bērnu, un kāds nākotnē izaug šādā stilā audzināts bērns.

Autores ieskatā audzināšanas stiliem žurnāla “Mans Mazais” veidotājiem un redaktoriem būtu jāpievērš tieši lielāka uzmanība, jāinformē sabiedrība vairāk par negatīvajām un pozitīvajām sekām ko audzināšanas stili atstāj uz bērnu. Audzināšanas stiliem ir būtiska ietekme uz to kāds bērns būs kad izaugs, ar kādām rakstura iezīmēm, kādā veidā centīsies panākt savu, kā izturēsies pret citiem, sev apkārtējiem cilvēkiem un kā jutīsies pats cilvēks noteiktās situācijās.

Tieši tāpat nepieciešami būtu arī ieteikumi no speciālistiem kā varbūt pamainīt savu nostāju pret bērnu, kā, piemēram, bērnam pateikt “nē”, ne tikai attiecinot rakstus uz sievieti, bet arī uz vīrieti, kā pilnvērtīgu un ļoti svarīgu ģimenes sastāvdaļu.

Kopumā žurnālam vajadzētu vairāk pievērsties ģimenes lietām un audzināšanai, piedāvāt saviem lasītājiem ne tikai izklaidējošus rakstus un tēmas, bet arī savā saturā nopietnākus un iespējams par grūtākus tematus.

Gan darba autore ar kontentanalīzes palīdzību secināja, gan arī fokusa grupas diskusijas dalībnieki minēja, ka žurnālā neparādās tēmas par viendzimumu pāriem, viņu pieredzes stāstiem, intervijas un audzināšanas piemēri. Dalībnieki minēja, ka viņi vēlētos iepazīt šādus pārus un gribētu dzirdēt kā viendzimuma pāri saviem bērniem skaidro par to, kādēļ ģimenē nav tēvs un māte, bet ir tēvs un tēvs vai māte un māte. Tika pieminēts, ka uz ielas redzot viendzimuma pārus dalībnieki bieži vien nespēj korekti izskaidrot bērnam kāpēc tā ir un ka arī tas ir normāli.

Bija gan viens dalībnieks, kas nepiekrīta, ka vēlētos lasīt par viendzimumu pāriem un viņu attiecībām, taču piekrīta, ka noderētu padoms kā korekti izskaidrot bērnam, ka tā notiek un tas nav nekas “tāds” kam vajadzētu pievērst īpašu uzmanību vai tāpēc cilvēkus diskriminēt.

Dalībnieki arī norādīja, ka žurnāls “Mans Mazais” viņiem lielākoties esot kā laika kavēklis vai pieradums, taču viņi vairāk gribētu iepazīties ar reālām dzīves situācijām, ar pētījumiem, kur, piemēram, darba devējs nelabprāt jaunajiem tēviem piešķirtu bērnu kopšanas atvaļinājumu.

Darbā papildus izpētot arī žurnāla “Mans Mazais” sociālo tīkla kontu Instagram ar tieši tāda paša profila nosaukumu kā žurnālam, var secināt, ka veidotāji ne visai aktīvi uztur sociālos tīklus vai mēģina tajos veikt auditorijas iesaisti, kas norāda uz visai neveiksmīgu mēģinājumu vairot publiku un atpazīstamību sabiedrībā tieši izmantojot sociālo tīklu starpniecību. Fokusa grupas diskusijas laikā viens no dalībniekiem ieminējās, ka ir sekotājs žurnālam “Mans Mazais”

tieši Instagram kontā, tika nonākts pie secinājuma, ka viņu profils ir vairāk kā reklāmas nosacīta bilde, kas mēģina piesaistīt lasītāju, bet būtībā neuzrunā auditoriju.

Runājot par žurnāla “Mans Mazais” digitālo versiju, tad fokusa grupas diskusijas dalībnieki gan atzīmēja, ka šis veids viņiem patīkot, taču ir neparocīgi vienmēr meklēt viņu mājaslapu, kā arī nevēlas maksāt tur par piedāvāto maksas saturu. Dalībniekiem tika jautāts kādēļ un atbilde bija, ka žurnāls vismaz paliek “dzīvs”, taustāms, kuru var pāršķirstīt vai vēlāk izmantot bērnu radošajiem darbiem, taču digitālajā variantā maksāt par šo saturu neesot tā vērts, uzverot, ka lielākoties visu internetā var atrast un sameklēt bez maksas.

Kopumā veidot darba izstrādi var secināt, ka žurnālam “Mans Mazais” ir vēl iespējams veikt plašāku analīzi, piesaistīt ekspertus ar viņu viedokļiem un vērtējumiem, tāpat arī darba izstrādes procesā lūgt komentāru vai skatījumu uz problēmām tieši žurnāla “Mans Mazais” veidotājus un redaktorus. Lietderīgi būtu arī viņu komentārus dzirdēt par, piemēram, fokusa grupas diskusijas laikā izskanējušajiem viedokļiem.

Vienu no darba turpmākās izstrādes aspektiem varētu izskatīt arī kā bērns tiek pozicionēts žurnālā “Mans Mazais” un kas varbūt no psiholoģiskā aspekta ir vai nav korekti.

Papildus ir iespējams arī pētīt žurnāla “Mans Mazais” komunikāciju ar sabiedrību sociālajos tīklos, tātad var secināt, ka žurnāls “Mans Mazais” ir maz pētīts drukātais medijs, taču pilnīgi noteikti paliek vēl reālas iespējas tēmas paplašināšanai un arī paliek iespējas tēmas pētīšanai citos studiju virzienos.

IZMANTOTIE INFORMĀCIJAS AVOTI

Āboltiņa, L., Nacionālā enciklopēdija, Ģimene, demogrāfija
<https://enciklopedija.lv/skirklis/52665-%C4%A3imene,-demogr%C4%81fij%C4%81>

Āboltiņa, L., Nacionālā enciklopēdija, Ģimene Latvijā <https://enciklopedija.lv/skirklis/21140-%C4%A3imene-Latvij%C4%81>

Centrs Dardedze, Disciplinēšanas vadlīnijas īslaicīgas sociālās rehabilitācijas institūcijām

Chicago Journals (1980). Bernards Berelson, Chicago: University of Chicago, 407 lpp

DeWitt, A.L., Cready, C.M. & Seward, R.R., (2013) Parental Role Portrayals in Twentieth Century Children's Picture Books: More Egalitarian or Ongoing Stereotyping? 89 lpp

Dimants, A., Nacionālā enciklopēdija, Komunikācija. <https://enciklopedija.lv/skirklis/6063-komunikacija>

Gritāne, E., Promocijas darbs (2011) Varas ietekme uz abstrakcijas līmeni valodā, abstrahēšanos no situatīvas sociālās identitātes un sociālās identitātes sarežģītību.

Gluščenko, M., M., Kursa darbs "Mātes un tēva loma žurnālā "Mans Mazais"

Gray, P., S., Williamson, J., B., Karp, D., A. & Dalphin, J., R. (2007). The Research imagination. UK: Cambridge University Press

Hall, S., Evanss, J. & Nixon, S. (2013). Representation. Second edition. London: Sage Publications,

Heath, L. R., Bryant, J. (2000). Human Communication, Theory and Research. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates

Jansone – Ratinika, N., Promocijas darbs (2013). Tēva pedagoģiskā kompetence mūsdienu ģimenē

Kantar, Kvalitatīvie pētījumi <https://www.kantar.lv/ko-mes-daram/musu-petijumu-metodes/kvalitativie-petijumi/>

Kaprāns, M., Mieriņa, I., Saulītis, A. Starpkultūru stereotipi un aizspriedumi Latvijā

Kovaļovs.,S., (1990). Ģimenes attiecību psiholoģija. Rīga: Zvaizgne ABC

Koļesovs, a., Baltijas Psiholoģijas žurnāls (2004). Gender Differences in Time Perspective of High School Students in Latvia, Baltijas Psiholoģijas žurnāls, Rīga: Latvijas Universitātes Akadēmiskais apgāds

Lacey, N. (2009). Image and Representation: key concepts in media. New York: Palgrave Macmillan

LSM, “Nacionālā apvienība piedāvā Satversmē noteikt ģimenes jēdzienu”
<https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/nacionala-apvieniba-piedava-satversme-noteikt-gimenes-jedzienu.a388007/>

Ņikišins, J., Nacionālā enciklopēdija (2020). Kvantitatīvās metodes socioloģijā
<https://enciklopedija.lv/skirklis/2250-kvantitat%C4%ABv%C4%81s-metodes-sociolo%C4%A3ij%C4%81->

Pablo Matus Discursive Representation: Semiotics, Theory, and Method
https://www.researchgate.net/publication/327935805_Discursive_Representation_Semiotics_Theory_and_Method

Reņģe, V. & Austers, I., (2004) Baltijas psiholoģijas žurnāls. Social Representation of Science and Psychology: Anchoring and Personification

RSU, Kvantitatīvā pētījuma stratēģija <https://www.rsu.lv/petniecibas-terminu-wardnica/kvantitativa-petijumu-strategija>

Rubena, Z., Open Minded LU, Padomi rīcībspējīga bērna audzināšanai digitālajā kultūrā

Silverman, D. (1999). Interpreting Qualitative data. London: Sage publication

Silverman, D. (1999). *Interpreting Qualitative data*. London: Sage publication

SKDS, Kvalitatīvie pētījumi <https://www.skds.lv/petijumu-veidi/kvalitativie>

Smith, K., Moriarty, S., Barbatsis, G. & Kenney, K. (2005). *Handbook of visual communication*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates

Šūpule, I., *Promocijas darbs* (2012). *Etniskās un nacionālās identitātes sociālā konstruēšana mijiedarbībā: Latvijas gadījuma izpēte*

Unāma, E. & Jansone, M., LSM, Ģimenes jēdziens: Satversmes tiesas spriedums un NA rosinātie grozījumu Satversmē <https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/krustpunkta/gimenes-jedziens-satversmes-tiesas-spriedums-un-na-rosinatie-gro.a139400/>

Vucāne, S. & Martinsone, B. (2018). *Stabilās partnerattiecībās dzīvojošu sieviešu skaidrojumi par lēmumu šobrīd atlikt pirmo grūtniecību*. Baltijas Psiholoģijas žurnāls. 24 lpp

Zelče, V. (2002). *Nezināmā: Latvijas sievietes 19.gadsimta otrajā pusē*. Rīga: Latvijas Arhīvistu biedrība

Zepa, B., *Nacionālā enciklopēdija* (2020). *Kvalitatīvās metodes socioloģijā* <https://enciklopedija.lv/skirklis/8111>

Wood, J., T. (2005). *Gendered Live. Communication, Gender, & Culture*. USA: Thomson &Wadsworth

Kontentalīzes kategorijas

1. Žurnāls “Mans Mazais”
2. 2008. gada pirmais numurs līdz pēdējais, kā arī 2017. gada pirmais numurs līdz 2019. gada pirmais numurs, kopā 40 žurnāla numuri.
3. Mātes loma
 - Bērna audzināšana
 - Mājsaimniecības uzturēšana
 - Ēst gatavošana
 - Atgriešanās darba tirgū
 - Laiks sev
 - Permisīvais audzināšanas stils
4. Tēva lomas
 - Finanšu uzturēšana
 - Bērna audzināšana
 - Mājsaimniecības uzturēšana
 - Ēst gatavošana
 - Autoratīvais audzināšanas stils
5. Ģimenes kopējais nostādījums
 - Kurš ir “galvenais”
 - Audzināšanas stils uz pāri viens
 - Tikai autoratīvais stils kā galvenais
 - Faktori, kas ietekmē audzināšanas stilus
 - Sekas audzināšanas stiliem
6. Veids kā pasniedz informāciju
 - Intervijas
 - Ar attēliem
 - Speciālistu padomi
 - Žurnālistu veidotie raksti
 - Slavenību komentāri

Fokusa grupas diskusijas pamatjautājumi

1. Iepazīstiniet ar sevi, kas esat un ar ko nodarbojaties?
2. Cik sen esat žurnāla “Mans Mazais” lasītāji?
3. Jūsaprāt, kas ir iemesls kādēļ izvēlaties lasīt žurnālu “Mans Mazais”?
4. Vai Jūs ņemat vērā žurnāla “Mans Mazais” ieteikumus/ padomus? Piemēram kādus?
5. Jūsaprāt, vai žurnāls sniedz pilnvērtīgu informāciju par dzīves situācijām un bērna audzināšanu? Kādēļ?
6. Vai, Jūsaprāt, ģimenē abi vecāki bērnus audzina vienādi vai tomēr atšķirīgi?
7. Vai žurnālā “Mans Mazais” esat ko lasījuši par vecāku audzināšanas stiliem?
8. Vai, Jūsaprāt, žurnālā ir tēmas, kas netiek izklāstītas? Kuras?
9. Vai vecākiem ir dalītaas lomas bērnu audzināšanā un mājsaimniecībā? Kādēļ?
10. Vai žurnālam “Mans Mazais” vajadzētu ko uzlabot? Piemēram, ko?
11. Vai, Jūsaprāt, laika gaitā ģimenes modelis un audzināšanas stili ir mainījušies? Kādēļ?

Bakalaura darbs „Vecāku lomas reprezentācija žurnālā “Mans Mazais” ” izstrādāts LU Sociālo zinātņu fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Darba apjoms (no ievada līdz secinājumiem ieskaitot) ir 101793 rakstzīmes (ieskaitot intervālus, bet neieskaitot zemsvītras atsauces).

Autors: _____ Marija Magdalēna Gluščenko
(*paraksts*)

Rekomendēju/nerekomendēju darbu aizstāvēšanai.

Vadītāja: profesors Dr. sc. pol. Visvaldis Valtenbergs _____
(*paraksts*)

02.06.2021.

Recenzents: profesore Dr. Sc. Comm. Marita Zitmane _____
(*paraksts*)

Darbs iesniegts Komunikācijas zinātnes nodaļā 02.06.2021.

Dekāna pilnvarotā persona: metodiķe Vineta Jansone _____
(*paraksts*)

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē

16.06.2021. prot. Nr. _____

Komisijas sekretāre: asoc.prof.Marita Zitmane _____
(*paraksts*)